

Nedrustning, icke-spridning och konventionell rustningskontroll samt Sveriges tillträde till konventionen om klusterammunition

---

Sammanfattning

Utrikesutskottet beslutade den 20 januari 2011 att inleda ett fördjupat arbete om konventionella vapen samt nedrustnings- och icke-spridningsfrågor. Målsättningarna var att få fördjupade kunskaper inom området, bereda relevanta motionsyrkanden och behandla propositionen om Sveriges tillträde till konventionen om klusterammunition (prop. 2011/12:47). I propositionen föreslås att Sverige ska tillträda konventionen om klusterammunition. Syftet med konventionen är att förhindra en fortsatt användning av klusterammunition och att komma till rätta med de svåra humanitära problem som klusterammunition fört med sig i länder där sådan ammunition har använts. I propositionen görs bedömningen att ett tillträde till konventionen kräver vissa författningsändringar. Propositionen innehåller därför ett förslag till en ny lag om straff för olovlig befattningsmed klusterammunition. I betänkandet föreslår utrikesutskottet att riksdagen, i enlighet med proposition 2011/12:47, dels godkänner konventionen om klusterammunition, dels antar regeringens förslag till lag om straff för olovlig befattningsmed klusterammunition. Lagen träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

Utskottet anser att spridningen av massförstörelsevapen utgör ett av de största hoten mot internationell fred och säkerhet. Målet för det internationella samfundets arbete med nedrustning och icke-spridning måste därför vara att alla former av massförstörelsevapen avvecklas.

Utskottet välkomnar förslag och initiativ som revitaliserar och stärker arbetet med att förhindra användningen av kemiska och biologiska vapen.

Konventionell rustningskontroll är, enligt utskottet, av central betydelse för den svenska utrikes- och säkerhetspolitiken. Utskottets uppfattning är att regeringen ska fortsätta att visa stort engagemang inom ramen för detta

område. Det gäller bl.a. att vid behov revitalisera och uppdatera existerande avtal och att verka för att ingångna åtaganden också genomförs inom ramen för respektive avtal och fördrag.

Utskottet anser att hotet om en okontrollerad spridning av små och lätta vapen (Small Arms and Light Weapons, SALW) måste tas på stort allvar. Inga andra typer av vapen orsakar fler dödsoffer och mer lidande än små och lätta vapen som dagligen används i lokala och regionala konflikter, inte minst i utvecklingsländerna.

Utskottet avstyrker motionerna som rör de frågor som behandlas inom ramen för detta betänkande.

I betänkandet finns sju reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning	6
Propositionens huvudsakliga innehåll	7
Utskottet	8
Strategiska och taktiska kärnvapen	8
Bakgrund	8
Motioner	11
Utskottets överväganden	15
Biologiska och kemiska vapen	17
Bakgrund	17
Utskottets överväganden	18
Sveriges tillträde till konventionen om klusterammunition	19
Motioner	19
Sammanfattning av försvarsutskottets yttrande	21
Utskottets överväganden	21
Konventionell rustningskontroll förtroendeskapande åtgärder	24
CFE, Wiendokumentet och Open Skies	24
Bakgrund	24
Utskottets överväganden	25
Små och lätta vapen (SALW)	26
Bakgrund	26
Motioner	28
Utskottets överväganden	29
Ändring av förordning om exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden	31
Bakgrund	31
Utskottets överväganden	31
Reservationer	33
1. Strategiska och taktiska kärnvapen, punkt 1 (S, MP, V)	33
2. Kärnvapenfri zon i Europa, punkt 2 (MP, V)	36
3. Bombkapsel 90, transit och investeringar m.m., punkt 3 (S)	36
4. Bombkapsel 90, transit och investeringar m.m., punkt 3 (MP, V)	38
5. Bombkapsel 90, transit och investeringar m.m., punkt 3 (SD)	40
6. Små och lätta vapen, punkt 4 (S)	41
7. Små och lätta vapen, punkt 4 (MP, V)	43
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	46
Propositionen	46
Följdmotionerna	46
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010	47
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011	48
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	51

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Strategiska och taktiska kärnvapen**

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:U203, 2010/11:U239 yrkandena 1–3, 2010/11:U295, 2010/11:U306 yrkandena 40, 41 och 45, 2011/12:U220, 2011/12:U224, 2011/12:U256 yrkandena 1 och 2, 2011/12:U262 yrkande 2, 2011/12:U288 yrkandena 1–4 och 2011/12:U315 yrkandena 41, 42 och 46.

Reservation 1 (S, MP, V)

2. **Kärnvapenfri zon i Europa**

Riksdagen avslår motion 2011/12:U245 yrkande 4.

Reservation 2 (MP, V)

3. **Bombkapsel 90, transit och investeringar m.m.**

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:U306 yrkande 43, 2011/12:U12 yrkandena 1 och 2, 2011/12:U13, 2011/12:U14 yrkandena 1–3, 2011/12:U15 yrkandena 1–4, 2011/12:U235 yrkandena 1–4, 2011/12:U241 och 2011/12:U315 yrkande 44.

Reservation 3 (S)

Reservation 4 (MP, V)

Reservation 5 (SD)

4. **Små och lätta vapen**

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:U306 yrkande 42, 2011/12:U276 yrkandena 1–3 och 2011/12:U315 yrkande 43.

Reservation 6 (S)

Reservation 7 (MP, V)

5. **Sveriges tillträde till konventionen om klusterammunition**

Riksdagen godkänner dels konventionen om klusterammunition och dels antar regeringens förslag till lag om straff för olovlig befattning med klusterammunition. Därmed bifaller riksdagen proposition 2011/12:47 punkterna 1 och 2.

Stockholm den 23 februari 2012

På utrikesutskottets vägnar

Karin Enström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Karin Enström (M), Carina Hägg (S), Mats Johansson (M), Fredrik Malm (FP), Olle Thorell (S), Kerstin Lundgren (C), Kenneth G Forslund (S), Christer Winbäck (FP), Bodil Ceballos (MP), Désirée Pethrus (KD), Julia Kronlid (SD), Hans Linde (V), Ulrik Nilsson (M), Désirée Liljevall (S), Elisabeth Björnsdotter Rahm (M) och Helén Pettersson i Umeå (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Utrikesutskottet beslutade den 20 januari 2011 att inleda ett fördjupat arbete om konventionella vapen samt nedrustnings- och icke-spridningsfrågor. Målsättningarna var att få fördjupade kunskaper inom området, bereda relevanta motionsyrkanden och behandla propositionen om Sveriges tillträde till konventionen om klusterammunition.

Inom ramen för ärendets beredning genomförde utskottet under våren 2011 en rad föredragningar med inbjudna gäster från bl.a. Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), Utrikesdepartementet, Sipri samt frivilligorganisationerna Svenska FN-förbundet och Svenska freds- och skiljedomsföreningen.

Den 15 mars 2011 lämnade forskningschefen Katarina Wilhelmsen och analytikern John Rydqvist, Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) information om Irans och Nordkoreas kärntekniska program. Ambassadör Per Saland, Utrikesdepartementet, lämnade information om utvecklingen av EU:s sanktioner.

Två av utskottets ledamöter deltog i en konferens inom ramarna för Partnerskap för fred (PFF), *Workshop on the Role of Parliaments in Arms Control, Disarmament and Non-proliferation of Weapons of Mass Destruction*, som hölls i Genève den 30 mars - 1 april 2011.

Den 12 april 2011 lämnade ambassadör Hans Blix information om ökad uppslutning kring nedrustning. Departementsrådet Christer Ahlström, Utrikesdepartementet, lämnade information om samma ämne.

Ordförande Anna Ek, Svenska freds- och skiljedomsföreningen, biträdande direktör Daniel Nord, Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (Sipri) och generalsekreteraren Linda Nordin Thorslund, Svenska FN-förbundet, lämnade information om ökad uppslutning kring nedrustning.

Den 3 maj 2011 lämnade förste analytikern Fredrik Lindvall och analytikern Fredrik Westerlund, Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), information om missilförsvaret och substrategiska kärnvapen och vad det betyder för Nordeuropa.

Den 5 maj 2011 lämnade vice ordförande Zdzislaw Lachowski, Biuro Bezpieczenstwa Narodowego (BBN, nationella säkerhetsbyrån, Polen), överste Anders Byrén, Sveriges ständiga representation vid Organisationen för samarbete och säkerhet i Europa (OSSE), överstelöjtnant Robert Edelman, Försvarmakten, och analytikern Johan Norberg, Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) information om konventionell rustningskontroll i Europa och CFE-avtalets framtid.

Den 10 maj 2011 lämnade ämnesrådet Ronnie Nilsson, Utrikesdepartementet (UD-NIS), information om läget i nedrustningskonferensen (CD). Med anledning av KOM (2011) 704 inkom till riksdagen den 12 december

2011 Regeringskansliets faktagromemoria 2011/12:FPM47 om ändring av förordning om exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden.

Den 2 februari 2011 lämnade departementsrådet Christer Ahlström och ambassadör Per Saland från Utrikesdepartementet information om IAEA:s s.k. safeguard-rapport om Iran och sanktioner mot Iran.

I detta betänkande behandlar utskottet proposition 2011/12:47 Sveriges tillträde till konventionen om klusterammunition och fyra följdmotioner. I betänkandet behandlar utskottet vidare motioner från allmänna motionstiderna 2010 och 2011 om bl.a. nedrustnings- och icke-spridningsfrågor.

Försvarsutskottet har erbjudits tillfälle att yttra sig över proposition 2011/12:47 och följdmotionerna.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att Sverige ska tillträda konventionen om klusterammunition. Syftet med konventionen är att förhindra en fortsatt användning av klusterammunition och att komma till rätta med de svåra humanitära problem som klusterammunition fört med sig i länder där sådan ammunition har använts. Centralt för konventionen är dess förbud mot att använda, utveckla, tillverka, på annat sätt förvärva, lagra, behålla eller till någon direkt eller indirekt överföra klusterammunition. Konventionen innehåller också ett förbud mot att hjälpa, uppmuntra eller förmå någon att ägna sig åt sådana förbjudna aktiviteter. Konventionen innebär dessutom att statsparter ska röja och förstöra lämningar av klusterammunition och den ammunition som finns i lager. Slutligen innehåller konventionen bestämmelser om stöd till klusterammunitionsoffer samt bestämmelser om internationellt samarbete och bistånd. Konventionens krav att befintliga lager av klusterammunition ska förstöras innebär att vapensystemet Bombkapsel 90 ska avvecklas och förstöras. I propositionen görs vidare bedömningen att ett tillträde till konventionen kräver vissa författningsändringar. Propositionen innehåller därför ett förslag till en ny lag om straff för olovlig befatning med klusterammunition. Vidare föreslås att den svenska domsrätten utvidgas till att omfatta brott enligt den föreslagna lagen som begåtts utom riket av en svensk medborgare eller av en utlänning med hemvist i Sverige. Lagförslagen föreslås träda i kraft den dag regeringen bestämmer.

Utskottet

Strategiska och taktiska kärnvapen

Bakgrund

Icke-spridning och nedrustning i allmänhet och frågan om en kärnvapenfri värld i synnerhet har under senare år fått förnyad aktualitet på den internationella dagordningen. Under ledning av Hans Blix lanserade den oberoende internationella kommissionen om massförstörelsevapen (den s.k. Blixkommissionen) sin slutrapport Weapons of Terror – Freeing the World of Nuclear, Biological and Chemical Arms den 1 juni 2006. Rapporten beskriver det internationella systemet för icke-spridning, nedrustning och rustningskontroll och innehåller 60 rekommendationer om vad världssamfundet - nationella regeringar, det civila samhället och näringslivet - kan och bör göra för att bemöta den globala utmaning som massförstörelsevapen utgör. En artikel från 2007 i Wall Street Journal - av de tidigare amerikanska politikerna Henry Kissinger, George Shultz, William Perry och Sam Nunn - som kritiskt granskade skälen för innehav av kärnvapen och formulerade en vision om en kärnvapenfri värld väckte stor uppmärksamhet. Vidare har FN:s generalsekreterare Ban Ki-Moon tagit flera initiativ inom ramen för nedrustning och icke-spridning. Det gäller bl.a. den fempunktsplan för nedrustning som han presenterade i oktober 2008. Fempunktsplanen innehåller bl.a. ett förslag om en kärnvapenkonvention eller ett särskilt ramverk av ömsesidigt kopplade nedrustningsavtal för att förbjuda kärnvapen. I april 2009 höll USA:s president Barack Obama ett uppmärksammat tal i Prag om bl.a. icke-spridning av kärnvapen. I talet angav Obama att kärnvapen var det farligaste arvet från det kalla kriget och uttalade en ambition om att uppnå en kärnvapenfri värld. Obama argumenterade att hotet från ett världsomspännande kärnvapenkrig hade försvagats, men att risken för en enstaka kärnvapenattack hade ökat.

Den s.k. Pragagendan om att reducera kärnvapnens antal, att stärka icke-spridningsregimen, att förhindra nukleär terrorism och att utveckla nya mekanismer till stöd av fredlig kärnenergi har följts upp. Den senaste amerikanska kärnvapenöversynen (Nuclear Posture Review, NPR) från 2010 lägger större vikt än tidigare vid icke-spridningsaspekter och genom att NPR innehåller s.k. negativa säkerhetsgarantier innebär det i viss mån en minskad roll för kärnvapen. I NPR anges att USA inte kommer att använda kärnvapen mot en icke-kärnvapenstat som är part till det nukleära icke-spridningsfördraget (NPT) och uppfyller sina åtaganden.

På amerikanskt initiativ hölls i september 2009 för andra gången någonsin ett toppmöte om nukleär nedrustning och icke-spridning i FN:s säkerhetsråd varvid en resolution (1887) enhälligt antogs. Resolutionen betonar

vikten av arbetet med nedrustning och icke-spridning, inklusive bl.a. stöd till NPT, IAEA samt att stater ska avstå från provsprängningar och ratificera provstoppsavtalet (CTBT).

Under 2010 stod USA också värd för ett toppmöte om nukleärt säkerhetsskydd där stats- och regeringschefer från hela världen möttes och diskuterade riskreduktion för nukleär terrorism och hur säkerheten kan stärkas i nukleära anläggningar. Sverige var en av 47 deltagande stater och representerades av statsminister Fredrik Reinfeldt och utrikesminister Carl Bildt. Mötet resulterade i en politisk deklaration och ett antal konkreta åtgärder. Bland de viktigaste åtgärderna var den amerikansk-ryska överenskommelsen om att förstöra 34 ton plutonium vardera samt löften från Kanada och Ukraina om att göra sig av med höganrikat uran. Nästa toppmöte inom detta område äger rum i Sydkorea 2012.

Ryssland och USA påbörjade under våren 2009 förhandlingar om att ersätta Start1-avtalet (Strategic Arms Reduction Treaty). Avtalet innehåller tak för hur många kärnvapenstridspetsar och vapenbärare som länderna får inneha. Förhandlingarna, om uppföljningsavtalet, slutfördes under våren 2010. Avtalet begränsar antalet stridspetsar till 1550 och vapenbärare till 800 hos varje part. Det nya Startavtalet trädde i kraft i februari 2011.

Fördraget om icke-spridning av kärnvapen (NPT) består av tre centrala delar: icke-spridning av kärnvapen, kärnvapenedrustning och fredlig användning av kärnenergi. Till grund för fördraget ligger en övergripande överenskommelse (s.k. grand bargain) mellan de stater som hade utvecklat kärnvapen före 1967 och övriga stater. Enligt denna åtog sig kärnvapenstaterna att förhandla i god tro om effektiva åtgärder för kärnvapenedrustning i utbyte mot att icke-kärnvapenstaterna åtog sig att avstå från att skaffa kärnvapen. Den 3-28 maj 2010 hölls den åttonde översynskonferensen för NPT. Konferensen avslutades med att ett slutdokument enhälligt antogs. Slutdokumentet innehåller rekommendationer för det fortsatta arbetet med avtalets principer och mål, bl.a. framåtblickande handlingsplaner för avtalets samtliga tre områden: nedrustning, icke-spridning och fredlig användning av kärnenergi. Slutdokumentet uttryckte bl.a. oro för de katastrofala humanitära konsekvenserna av kärnvapenanvändande samt fastslog att alla stater alltid ska följa internationell rätt, inklusive internationell humanitär rätt. Slutdokumentet innehöll också åtgärder för inrättandet av en kärnvapenfri zon i Mellanöstern, något som ska följas upp med en konferens i Finland under 2012. Inför konferensen samarbetade Sverige inom EU, inom ramen för den s.k. Nya Agenda-koalitionen (NAC) och Vienna Group of Ten. Sverige gav in två nationella rapporter till översynskonferensen, en om genomförandet av artikel VI i NPT och en om genomförandet av 1995 års NPT-resolution om en zon fri från massförstörelsevapen i Mellanöstern.

Trots överenskommelserna vid översynskonferensen kvarstår de långvariga tvistefrågorna gällande Irans och Nordkoreas nukleära program som varit i centrum för världssamfundets oro när det gäller kärnvapenspridningen.

Denna oro förstärktes hösten 2010 av Nordkoreas avslöjande om en tidigare oredovisad anläggning för urananrikning och Internationella kärnenergiorganet (IAEA) s.k. safeguard-rapport om Iran från november 2011. I rapporten bedömer IAEA att Iran hade ett ”strukturerat program” för aktiviteter av relevans för kärnvapenutveckling, men att det programmet sannolikt stoppades 2003. Däremot kan vissa delar av programmet ha fortsatt därefter. Rapporten betonar vikten av att Iran fullt ut måste samarbeta med IAEA för att reda ut de oklarheter som råder kring möjliga militära dimensioner av Irans kärntekniska program. Med anledning IAEA:s safeguard-rapport utökade och utvidgade EU sanktionerna mot Iran inom ramen för EU:s sanktionsregim baserad på Irans kärn- och missiltekniska program. EU:s sanktioner utvidgades bl.a. till att också innefatta ett embargo mot import av iransk råolja samt sanktioner mot den finansiella sektorn inklusive mot Irans centralbank.

Trots framsteg inom vissa delar av den internationella nedrustningsagendan är arbetet i nedrustningskonferensen i Genève fortfarande låst efter närmare 15 år utan substantiella nedrustningsförhandlingar. Detta gäller inte minst frågan om ett avtal om att förbjuda produktion av klyvbart material för kärnvapen (FMCT) som i synnerhet blockeras av Pakistan. Under senare tid har diskussioner förts om möjligheterna att föra ut dessa förhandlingar i andra forum som inte begränsas av konsensuskrav även för procedurfrågor något som är fallet inom ramen för nedrustningskonferensen i Genève.

EU:s samarbete och roll inom nedrustning och icke-spridning har vuxit de senaste åren. EU antog 2003 en strategi mot spridning av massförstörelsevapen. Strategin genomförs bl.a. genom att bidrag ges till organisationer och projekt. Det gäller till exempel stöd till IAEA, Organisationen för fördraget om fullständigt förbud mot kärnsprängningar (CTBTO), Organisationen för förbud mot kemiska vapen (OPCW), säkerhetsrådsresolution 1540 och Haagkoden om ballistiska missiler). Strategin genomförs också genom att en s.k. icke-spridningsklausul läggs till i samarbetsavtal mellan EU och tredje länder. År 2008 enades EU om en handlingsplan mot spridning av massförstörelsevapen och deras bärare. Handlingsplanen bygger vidare på massförstörelsevapenstrategin. I december 2010 beslutade EU:s medlemsstater att åtgärderna i handlingsplanen skulle vara genomförda i slutet av 2012.

I december 2008 ställde sig EU:s stats- och regeringschefer bakom en deklaration om stärkande av internationell säkerhet, med särskilt fokus på frågor relaterade till nedrustning och icke-spridning av massförstörelsevapen samt förebyggande av terrorism. I deklarationen uttalas bl.a. stöd för en global minskning av världens kärnvapenarsenaler i enlighet med artikel VI i NPT, att alla stater ansluter sig till provstoppsavtalet (CTBT), att förhandlingar inleds om ett avtal om förbud mot framställning av klyvbart material för vapenändamål (Fissile Material Cut-off Treaty) och att de stater som har taktiska kärnvapen inkluderar dessa i förhandlingsprocesserna

för vapenkontroll och nedrustning. Deklarationen innehåller också ett förslag om att starta förhandlingar om ett internationellt fördrag för att förbjuda markrobotar med kort- och medeldistansräckvidd. I november 2009 kom EU och USA överens om en gemensam deklaration om nedrustning och icke-spridning som bl.a. lyfte fram vikten av multilaterala avtal som NPT och CTBT träder ikraft.

I februari 2010 skrev utrikesminister Carl Bildt och Polens utrikesminister Radek Sikorski en gemensam artikel som publicerades i New York Times. Bildt och Sikorski argumenterade för behovet av att reducera antalet taktiska kärnvapen i Europa samt införandet av en regim för taktiska kärnvapen i stil med vad som redan existerar för strategiska kärnvapen.

Vid IAEA:s generalkonferens den 22 september 2011 valdes Sverige in i IAEA:s styrelse för en mandatperiod om minst två år.

I september 2011 tog Sverige tillsammans med Mexiko över ordförandeskapet i den s.k. artikel XIV-processen inom ramen för CTBT. Processen syftar till att främja det fullständiga provstoppsavtalet mot kärnsprängningar, verka för ett ikraftträdande och en universell anslutning till CTBT samt markera ett politiskt stöd för avtalet. Avtalet kom till 1996, men har ännu inte trätt i kraft. För att avtalet ska träda i kraft krävs att det ratificeras av en grupp av 44 särskilt angivna stater med en viss kärnteknologisk kapacitet. Efter Indonesiens ratificering i december 2011 återstår av dessa 44 s.k. annex 2-stater fortfarande åtta länder som inte har ratificerat avtalet (Egypten, Indien, Israel, Iran, Kina, Nordkorea, Pakistan och USA).

Motioner

I kommittémotion 2010/11:U306 (S) yrkande 40 och i kommittémotion 2011/12:U315 (S) yrkande 41 anför Socialdemokraterna att regeringen tydligt bör visa sin vilja att ställa sig bakom den nedrustningstradition som så länge varit en hörnsten i svensk utrikespolitik. Socialdemokraterna menar att det är alarmerande att världens militärutgifter, enligt Sipri, har stigit med 49 procent sedan 2000. Det internationella nedrustningsarbetet måste ta ny fart. Kärnvapenhotet är långt ifrån avvärvat. Tvärtom har det ökat.

I kommittémotion 2010/11:U306 (S) yrkande 41 och i kommittémotion 2011/12:U315 (S) yrkande 42 anför Socialdemokraterna att målet är en fullständig avveckling av massförstörelsevapen (biologiska, kemiska och nukleära vapen). Att förhindra spridning är en viktig del av nedrustningsarbetet. För att uppnå detta måste kärnvapenmakterna omedelbart minska innehavet. Det ligger i mänsklighetens och världssamfundets intresse för överlevnad och gemensam säkerhet att alla kärnvapen elimineras. Genom att välja ut några av Blixkommissionens 60 förslag och driva dem i internationella forum skulle den svenska regeringen kunna lämna ett viktigt bidrag till att hantera en av vår världs ödesfrågor. Socialdemokraterna vill att Sverige använder sin plats i IAEA:s styrelse till att verka för ett starkare IAEA med starkare kontrollmöjligheter.

I kommittémotion 2010/11:U306 (S) yrkande 45 och i kommittémotion 2011/12:U315 yrkande 46 redogör Socialdemokraterna för sitt tolypunktsprogram för nedrustning vilket presenterades i februari 2008. Häri menar Socialdemokraterna *för det första* att Sverige med politiska och diplomatiska medel aktivt måste påverka kärnvapenmakterna att fullfölja sina skyldigheter enligt NPT-avtalet och de åtaganden dessa gjorde vid NPT-konferenserna 1995 och 2000 och som bekräftades vid årets översynskonferens, nämligen att genom förhandlingar reducera och slutligen avskaffa sina kärnvapenarsenaler, *för det andra* att Sverige bör använda de signaler som nu kommer inte minst från den amerikanska administrationen om reducerad kärnvapen användning för att i FN på ett konstruktivt och realistiskt sätt driva frågan om förbud mot all användning av kärnvapen, *för det tredje* att Sverige ska verka för att hindra att höganrikat uran kommer i fel händer, *för det fjärde* att Sverige bör verka för att stärka icke-spridningsavtalet (NPT), *för det femte* att Sverige bör verka för att provstoppsavtalet (CTBT) som förbjuder kärnvapenprovsprängningar genom ratificeringar kan träda i kraft, *för det sjätte* att Sverige tillsammans med likasinnade länder bör söka förmå kärnvapenstaterna, främst USA och Ryssland, att minska riskerna för oavsiktliga angrepp genom att ta bort vapnen från dagens höga beredskap att avlossas (s.k. dealerting), *för det sjunde* att Sverige bör använda sitt EU-medlemskap för att i denna krets vara pådrivande för att unionen ska skärpa sitt nedrustningsarbete, *för det åttonde* att Sverige i samverkan med både EU- och NAC-länder bör aktivt söka verka för att den internationella nedrustningskonferensen (CD) i Genève, vilken i över ett årtionde har varit oförmögen att arbeta, kan återuppta sitt arbete, *för det nionde*, vad gäller kemiska vapen, att Sverige, som tidigare spelade en internationellt ledande roll i förhandlingarna om en konvention om förbud mot kemiska vapen, bör aktivera sitt deltagande i OPCW, konventionens verkställande organ i Haag, *för det tionde*, att Sverige bör säkra och stärka den vetenskapliga kompetensen vad gäller massförstörelsevapen, såväl för skyddsändamål som för nedrustnings- och icke-spridningspolitik, *för det elfte*, att Sverige snarast bör ratificera överenskommelsen om förbud mot klustervapen och inleda skrotningen av den svenska Bombkapsel 90 och *för det tolfte*, att Sverige bör intensifiera arbetet för att minska antalet och användningen av små och lätta vapen genom såväl FN:s arbetsplan som EU:s strategi och genom att utveckla en nationell handlingsplan.

I Vänsterpartiets kommittémotion 2011/12:U245 (V) yrkande 4 föreslås att Sverige inom EU ska verka för att unionen ska bli en kärnvapenfri zon. I kommittémotionen hävdas det att EU för en inkonsekvent politik vad gäller kärnvapen. I detta sammanhang nämns att EU lyfter fram icke-spridningsavtalet som ett viktigt avtal samtidigt som två av unionens medlemsländer såväl har som utvecklar kärnvapen. Detta trots att det i avtalet ingår att kärnvapenstaterna förbundit sig att successivt avveckla alla kärnvapen. I kommittémotionen konstateras det att USA har kärnvapen utplacerade i flera av EU:s länder. De amerikanska kärnvapnen är inte

bara utplacerade på dessa länders territorium, de kan också användas av det aktuella landet i händelse av krig. Detta strider mot icke-spridningsavtalet som innehåller ett förbud mot att överlåta kontroll av kärnvapen från kärnvapenländer till icke-kärnvapenländer.

I den enskilda motionen *2010/11:U203 (S)* anför motionären att Sverige bör motverka att ett undantag görs för Pakistan i samarbetet inom Nuclear Suppliers Group (NSG). Traditionellt har ett flertal tekniskt avancerade stater, däribland Sverige, använt sig av olika exportkontrollmekanismer för att försöka förhindra spridning av känslig teknologi för kärnvapen och andra massförstörelsevapen till regionen. I september 2008 gjordes ett undantag av Nuclear Suppliers Group för Indien, vilket innebar att Indien de facto erkändes som en kärnvapenstat och fick tillgång till internationell nukleär teknologi och material utan att behöva ålägga sig utökade IAEA-inspektioner eller ratificera icke-spridningsfördraget som en icke-kärnvapenstat. Indien behövde inte heller ratificera provstoppsavtalet. Tyvärr valde Sverige vid detta tillfälle att inte utnyttja det veto man hade genom medlemskap i NSG. Att Pakistan skulle reagera negativt på detta var förutsebart, och landet vill nu ha samma undantag som Indien fick och har härvidlag stöd av Kina. Motionären menar att Sverige bör motverka att ett sådant undantag görs för Pakistan samt påverka Kina att inte gå vid sidan av NSG:s riktlinjer vad avser Pakistan.

I den enskilda motionen *2010/11:U239 (S) yrkande 1* och i den enskilda motionen *2011/12:U288 (S) yrkande 1* konstaterar motionären att Nato under 2010 genomförde en stor revision av sin strategiska plan. I denna revision ingår även, enligt motionären, de ca 200 kärnvapen av typen B61 som finns lagrade på sex flygbaser i Europa. I flera länder, exempelvis Belgien, Tyskland och Nederländerna finns starka opinioner som stöder bortdragandet av dessa vapen. Även på högre politisk nivå har deras fortsatta existens ifrågasatts, exempelvis genom den tyske utrikesministerns tydliga uttalande att vapnen bör tas bort från Tyskland. Ett borttagande av dessa vapen från Europa skulle även, menar motionären, avsluta en rättslig anomali då man enligt Icke-spridningsavtalet (NPT) inte får ställa kärnvapen till förfogande för en annan stat. Motionären anser att Sverige ska verka för att de ca 200 Natobomberna av typen B61 ska flyttas från Europa. Sverige ska stödja de Natostater som har samma position och även verka för att en ny säkerhetspolitisk ordning kommer till stånd i Europa som ytterligare reducerar rollen för kärnvapen.

I den enskilda motionen *2011/12:U288 (S) yrkande 4* konstaterar motionären att icke-spridningsavtalet (NPT) sedan det trädde i kraft 1970 har haft översynskonferens vart femte år. Inför nästa översynskonferens som kommer att äga rum 2015 är, enligt motionären, de flesta nedrustningsfrågorna fortfarande mycket relevanta. Motionären argumenterar för risken för att översynskonferensen 2015 blir ett misslyckande. Ett sådant skulle, enligt motionären, skada icke-spridningsregimen. Mot denna bakgrund

anser motionären att Sverige ska avsätta tillräckliga resurser, både finansiella och politiska, för att Sverige ska kunna ha en drivande roll inför och vid översynskonferensen om NPT 2015.

I den enskilda motionen *2010/11:U239 (S) yrkande 2* pekar motionären på att även den amerikanske presidenten har anslutit sig till visionen om en värld fri från kärnvapen. Motionären anser mot denna bakgrund att det är hög tid att inleda en diskussion om vilka beståndsdelar en global kärnvapenfri regim ska innehålla. Bland icke-statliga organisationer och experter har sådana diskussioner förts, men världens stater har undvikit detta. I en sådan regim är det legala ramverket av största betydelse, och det är därmed dags för världens stater att börja diskussioner om en internationell konvention som totalförbjuder kärnvapen. Försök till detta har gjorts av vissa stater. Bland annat har Malaysia med flera lagt fram resolutioner i FN:s generalförsamlings första utskott samt på översynskonferenser om icke-spridningsavtalet, men kärnvapenstaterna, EU inklusive Sverige, har dock varit negativa till detta. Sverige bör därför se över förutsättningarna för att tillsammans med likasinnade stater inom FN verka för att arbetet med en konvention som totalförbjuder kärnvapen inleds.

I den enskilda motionen *2010/11:U239 (S) yrkande 3* och i den enskilda motionen *2011/12:U288 (S) yrkande 3* anför motionären att det sedan 1995 har funnits en överenskommelse mellan staterna att inleda förhandlingar om en konvention som ska förbjuda tillverkning av fissilt material för kärnvapen (FMCT). Denna överenskommelse har dock blockerats, liksom alla andra förhandlingar vid FN:s nedrustningskonferens, beroende på främst skiljaktigheter mellan USA, Ryssland och Kina om behovet av förhandlingar om kapprustning i rymden som kopplats till arbete med FMCT. I augusti 2009 lyckades man överkomma detta hinder och konferensen antog ett arbetsprogram där FMCT-förhandlingar skulle inledas i januari 2010. När dessa inleddes valde Pakistan att som enda land lägga in ett veto och då nedrustningskonferensen arbetar på konsensusbasis kunde inga framsteg göras. Att ett enda land blockerar förhandlingar om ett avtal som världens stater vill ha är mycket bekymmersamt och ställer frågan dels vad världens stater gör för att förmå Pakistan att ändra sin position, dels vad som kan göras för att effektivisera nedrustningskonferensen, alternativt ta förhandlingar utanför den, i syfte att undkomma konsensusdilemmat. Sverige bör på alla sätt, både inom EU och bilateralt, verka för att Pakistan ändrar sin position i denna fråga samt i övrigt agera konstruktivt för att få till stånd förhandlingar om ett FMCT.

I den enskilda motionen *2011/12:U288 (S) yrkande 2* anser motionären att Sverige ska verka för att arbetet med en konvention som totalförbjuder kärnvapen inleds. I den enskilda motionen *2010/11:U295 (S)* anför motionärerna att riksdagen ska ge regeringen i uppdrag att motverka förekomsten av kärnvapen i samtliga av EU:s medlemsländer. I den enskilda motionen *2011/12:U224 (S)* argumenterar motionären för ett intensifierat arbete för nedrustning av kärnvapen. Enligt motionären bör Sverige visa

vägen mot en kärnvapenfri värld genom att aktivt arbeta för förverkligandet av Blixkommissionens förslag. I EU har Sverige, enligt motionären, också en viktig politisk plattform för att driva nedrustnings- och fredsfrågor. Genom samordnade påtryckningar tillsammans med andra icke-kärnvapenstater bör Sverige verka för att EU:s två kärnvapenmakter Storbritannien och Frankrike avvecklar sina kärnvapenarsenaler helt. I den enskilda motionen 2011/12:U256 (S) yrkande 1 menar motionären att Sverige bör verka för att EU och Europa blir en kärnvapenfri zon. Vidare vill motionären i yrkande 2 att regeringen uppmanar Frankrike och Storbritannien att avveckla sina kärnvapen. Motionären anser att förekomsten av kärnvapen till sin karaktär är osäkerhetsskapande, rustningsfrämjande och därigenom också krigshetsande.

I den enskilda motionen 2011/12:U220 (FP) lyfter motionären fram vikten av att arbeta för en begränsning av kärnvapen i världen. Motionären menar att kärnvapnen inte enbart är en angelägenhet för kärnvapenmakterna. Sverige bör, enligt motionären, verka för att kärnvapenstaterna inom EU, dvs. Storbritannien och Frankrike visar upp en plan för hur man vill nå fram till den frihet från kärnvapen, som länderna utfäst sig för att genomföra. Ett kärnvapenfritt EU skulle kunna bli en stark aktör i arbetet för en kärnvapenfri värld.

I den enskilda motionen 2011/12:U262 (KD) yrkande 2 anser motionären att Sverige ska inta en aktiv och ledande roll avseende genomförande av sanktioner mot Iran i fråga om kärnvapenutveckling. Motionären hävdar att en ansvarslös och radikal iransk regim beväpnad med atomvapen vore ett allvarligt hot mot världsfreden och skulle naturligtvis också drastiskt öka risken för att terroriströrelser får tillgång till kärnteknologi.

Utskottets överväganden

Utskottet välkomnar att frågan om nedrustning och icke-spridning av kärnvapen på senare år har fått ökad politisk uppmärksamhet. Utskottet anser att spridningen av massförstörelsevapen utgör ett av de största hoten mot internationell fred och säkerhet. Utskottet välkomnar det nya Startavtalet som ett viktigt steg mot en kärnvapenfri värld. Det återstår dock ett stort och viktigt arbete med frågor om nedrustning och icke-spridning. Så länge någon stat innehar massförstörelsevapen finns ett incitament för andra stater att skaffa sådana. Så länge några massförstörelsevapen över huvud taget existerar kvarstår också risken att de, överlagt eller på grund av misslag eller felbedömningar, kommer att användas.

Målet för det internationella samfundets arbete med nedrustning och icke-spridning måste vara att alla former av massförstörelsevapen avvecklas. Det internationella samfundet får inte förtrötts i arbetet med att förmå alla stater att avstå från att anskaffa och utveckla dessa vapen. Det är ange-

läget, anser utskottet, att en fortsatt spridning av relevanta komponenter och kunskap för framställning av kärnvapen och andra former av massförstörelsevapen förhindras.

Utskottet vill understryka att hotet från massförstörelsevapen är gränsöverskridande. Endast genom en väl fungerande internationell samverkan kan de redan omfattande internationella juridiska regelverken kring icke-spridning upprätthållas. Samverkan stater emellan är avgörande för det internationella samfundets förmåga att nå en varaktig och hållbar lösning på denna globala ödesfråga.

Utskottet ansluter sig till den rad av företrädare, som de senaste åren, har uttryckt en vision om en kärnvapenfri värld. Utskottet vill understryka att kärnvapenstaterna måste uppmanas att påskynda nedrustningen som syftar till en total eliminering av såväl taktiska som strategiska kärnvapen, att kärnvapenstaterna måste förbinda sig att inte utveckla nya kärnvapen och att alla stater som inte redan gjort så måste uppmanas att ratificera provstoppsavtalet (CTBT). Utskottet vill lyfta fram betydelsen av att Indonesien i december 2011, under det svenska ordförandeskapet i artikel XIV-processen, ratificerade provstoppsavtalet. Indonesiens ratifikation skapar ett momentum för att ytterligare utöva påtryckning på de återstående åtta länder som ännu inte har ratificerat CTBT. Utskottet ger regeringen sitt fulla stöd i detta arbete under den återstående perioden av det svenska ordförandeskapet i artikel XIV-processen.

Utskottet betonar vikten av att fortsatt arbeta inom ramen för FN:s säkerhetsrådsresolution 1540 (2004) som anger ett antal åtgärder som alla stater har att vidta i syfte att förhindra att terrorgrupper eller andra icke-statliga aktörer kommer i besittning av massförstörelsevapen. Resolutionen syftar även till att förhindra att icke-statliga aktörer får tillgång till produkter som skulle kunna användas för tillverkning av massförstörelsevapen och deras vapenbärare.

Utskottet vill uppmantra parterna i nedrustningskonferensen i Genève att vidta åtgärder för att komma vidare med ett övergripande arbetsprogram, inte minst vad gäller påbörjandet av förhandlingar om FMCT.

Som högteknologisk nation med ett betydande kunnande och en tydlig politik inom detta område har Sverige en viktig roll att spela vad gäller nedrustning och icke-spridning. Utskottet anser att Sverige inom ramen för bl.a. FN och EU bör driva en politik som syftar till såväl nedrustning som icke-spridning.

Utskottet välkomnar utrikesminister Carl Bildts och utrikesminister Radek Sikorskis initiativ vad gäller en reduktion av taktiska kärnvapen i Europa samt införandet av en regim för taktiska kärnvapen. Initiativet var av stor vikt och bör fortsatt följas upp. Utskottet delar regeringens uppfattning om att en reduktion av taktiska kärnvapen skulle bidra till stabilitet och säkerhet, inte minst i vårt eget närområde och välkomnar fortsatta initiativ.

Utskottet vill understryka betydelsen av att icke-spridningsavtalet upprätthålls och iakttas. Utskottet vill understryka den grundläggande principen för NPT, dvs. kärnvapenstater ska förhandla om effektiva åtgärder för kärnvapennedrustning i utbyte mot att icke-kärnvapenstater åtar sig att avstå från att försöka skaffa kärnvapen. Utskottet betonar vikten av balanserade framsteg på båda områdena i form av konkret nedrustning av kärnvapen och effektiva insatser för att förhindra spridning till nya stater. Utskottet anser att det är av stor vikt att framgångarna och handlingsplanerna vid den senaste översynskonferensen om NPT följs upp. Utskottet ser med särskild oro på spridningen av massförstörelsevapen till politiskt instabila och i vissa fall svaga och sönderfallande stater. I sammanhanget anser utskottet att utvecklingen i Nordkorea och Irans kärntechniska program och möjliga militära dimensioner av det är särskilt oroande. Det är av central betydelse att Iran lever upp till sina förpliktelser och samarbetar fullt ut med IAEA.

Sanktionsinstrumentet bör vara föremål för en löpande översyn beroende av händelseutvecklingen i de respektive länderna. Utskottet välkomnar därför att EU den 23 januari 2012 beslutade att utöka och utvidga sanktionerna mot Iran inom ramen för EU:s sanktionsregim baserad på Irans kärn- och missiltekniska program.

Utskottet anser att Sverige, som medlem i IAEA:s styrelse, bl.a. bör bidra till att utveckla IAEA:s riktlinjer om reaktorsäkerhet eller nukleärt säkerhetsskydd. Som medlem i styrelsen har Sverige också en viktig uppgift att, tillsammans med övriga medlemmar, värna och slå vakt om NPT och se till att IAEA:s kontroll- och inspektionsarbete är effektivt och kan förhindra att kärnämnen och kärnteknik används för militära ändamål i strid med fördraget. Det omfattar t.ex. att se till att IAEA kan utföra sitt s.k. safeguard-arbete på ett effektivt sätt.

Sverige och EU ska fortsätta att stödja multilaterala kärnbränslegarantier. IAEA:s beslut i december 2010 om att inrätta en kärnbränslebank som, under vissa omständigheter, kan erbjuda stater tillgång till kärnbränsle för civila kärnenergiändamål välkomnas.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2010/11:U306 (S), 2011/12:U315 (S), 2011/12:U245 (V), 2010/11:U203 (S), 2010/11:U239 (S) 2011/12:U288, (S) 2011/12:U224 (S), 2010/11:U295 (S), 2011/12:U256 (S), 2011/12:U220 (FP) och 2011/12:U262 (KD) kan avstyrkas.

Biologiska och kemiska vapen

Bakgrund

Biologiska stridsmedel utgörs främst av sjukdomsalstrande mikroorganismer (bakterier, virus och mikrosvampar) med målet att orsaka antingen sjukdom eller död hos människor, djur eller växter. Mikroorganismerna är beroende av förmågan att föröka sig inom den människa, den växt eller

det djur som angrips för att ge effekt. Konventionen om förbud mot biologiska vapen och toxinvapen (BTWC) trädde i kraft 1975 och är det första fördrag som förbjuder produktionen av en hel kategori vapen. Sverige och EU verkar för att stärka konventionens genomförande, inklusive verifikation, samt konventionens universalisering. Den 5-22 december 2011 genomfördes översynskonferensen för B-vapenkonventionen. Konferensen behandlade ett tjugotal förslag. Det gällde bl.a. förslag om att verka för universaliseringen av BTWC, förslag om att stärka efterlevnaden av konventionen samt förslag om att de stater som har anslutit sig till BTWC bör kunna agera på ett liknande sätt som inom ramen för Organisationen för förbud mot kemiska vapen (OPCW) där beslut också kan fattas utanför översynskonferensen.

Med kemiska vapen menas kemiska ämnen som skulle kunna utnyttjas i konflikter på grund av sina giftiga verkningar på människor, djur och växter. Kemiska vapen är enligt kemvapenkonventionen också giftiga kemikalier och deras utgångsämnen, samt ammunition och anordningar som konstruerats för ändamålet att sprida kemiska vapen.

OPCW bygger på kemvapenkonventionen från 1997 och har som uppgift att genomföra denna. OPCW är den enda multilaterala nedrustningsorganisationen med verkligt globalt ansvar. Fjorton år efter ikraftträdandet av kemvapenkonventionen närmar sig datumet (29 april 2012) för slutdestruktionen av alla världens kemiska vapen. Nästan 75 procent av alla deklarerade kemiska vapen har förstörts och de flesta fabriker som tidigare producerat kemiska vapen har omvandlats till fredliga syften. De största kemvapenlagren finns i USA och Ryssland, som visserligen har förstört stora delar av sina lager, men som deklarerat att de inte kommer att kunna uppfylla tidsgränserna.

En rådgivande kommitté, under ordförandeskap av Rolf Ekéus, fick i december 2010 i uppdrag av generaldirektören för OPCW att lägga fram en rapport om framtiden för organisationen. Den 25 juli 2011 antog den rådgivande kommittén enhälligt rapporten. I rapporten föreslås bl.a. att OPCW successivt ska övergå till nya uppgifter (från destruktion till icke-spridning och samarbete kring fredlig kemisk verksamhet), att OPCW:s tekniska sekretariat behåller nödvändig kompetens och verifikationsresurser för att se till att destruktionen kan fullföljas på en nödvändig nivå och att de sju återstående länder som inte har ratificerat kemvapenkonventionen alltjämt ska bearbetas för att få dem att ansluta sig.

Utskottets överväganden

Utskottet välkomnar förslag och initiativ som revitaliserar och stärker arbetet med att förhindra användningen av kemiska och biologiska vapen.

Utskottet vill betona vikten av universaliseringen av BTWC. Antagandet av en tydlig handlingsplan kan vara en möjlig väg att stärka arbetet med att uppnå universalisering. I syfte att säkerställa efterlevnaden av BTWC bör på sikt också någon form av verifikationsmekanism införas.

Utskottet välkomnar rapporten om OPCW:s framtid som den rådgivande kommittén, under ordförandeskap av Rolf Ekéus, antog sommaren 2011. Det är av vikt att OPCW successivt ges nya uppgifter som är anpassade till rådande omständigheter. Staters användning av kemiska vapen i krig, som under 1900-talet, är inte längre det största hotet eller utmaningen. I dag är det största hotet att terrorister och andra kriminella grupper kan använda kemiska vapen. Det bör, i enlighet med Ekéus rapport, bättre återspeglas i OPCW:s arbete och mandat. Vidare är det av vikt att OPCW:s tekniska sekretariat ges nödvändig kompetens och resurser för att även i fortsättningen effektivt kunna genomföra verifikationsuppgifter.

Sveriges tillträde till konventionen om klusterammunition

Motioner

I kommittémotion *2010/11:U306 (S) yrkande 43* och i kommittémotion *2011/12:315 (S) yrkande 44* anför Socialdemokraterna att klustervapen utgör ett stort humanitärt problem dels för att de sprider ut substridsdelar över ett så stort område att det i praktiken har visat sig mer eller mindre omöjligt att undvika civila offer, dels för att de efterlämnar oexploderade substridsdelar som i krigets spår skadar och dödar civilbefolkningen. Den 23 februari 2007 avslutades en internationell regeringskonferens i Oslo om klustervapen. Slutdeklarationen från mötet, som 46 länder inklusive Sverige ställde sig bakom, slår fast ett internationellt avtal som ”förbjuder användning, produktion, överföring och lagring av klustervapen som orsakar oacceptabel skada på civilpersoner”. I maj 2007 beslutade riksdagen att Sverige ska fortsätta ”att vara pådrivande för att få till stånd ett internationellt förbud rörande klustervapen i enlighet med Oslodeklarationen”. Oslokonferensen innebar startskottet för en historisk process mot ett internationellt långtgående förbud mot klustervapen. Trots detta har den borgerliga regeringen inte drivit på i detta arbete utan snarare arbetat för att få igenom undantag. Den avtalstext som förhandlades fram genom Osloprocessen är långtgående vad gäller användning, lagring, produktion och överföring av klustervapen. Under hösten 2008 kom beskedet att Sverige skulle skriva under avtalet i Oslo i december. Detta var förstås glädjande, men med tanke på hur frågan har hanterats tidigare kvarstod en hel del frågetecken runt regeringens engagemang i frågan. I och med att över 30 länder nu har ratificerat avtalet har konventionen trätt i kraft. Sverige var tyvärr inte ett av de första 30 länderna som ratificerade konventionen och missade därmed möjligheten att ta täten i en viktig internationell nedrust-

ningsfråga. Vi vill att regeringen skyndsamt ratificerar avtalet och sätter igång avvecklingen av den svenska bombkapsel 90. Enligt konventionen har länder hela åtta år på sig att ratificera avtalet och sedan ytterligare åtta år på sig att skrota sitt egna innehav av klustervapen. Vi vill inte att man drar ut på dessa processer, utan att såväl ratificeringen som avvecklingen inleds snarast möjligt. I kommittémotion *2011/12:U13 (S)* förordar Socialdemokraterna att regeringen aktivt och kraftfullt arbetar i syfte att få så bred uppslutning som möjligt till konventionen om klusterammunition. Socialdemokraterna välkomnar att regeringen till riksdagen har överlämnat en proposition om Sveriges tillträde till konventionen om klusterammunition, men anser att regeringens agerande i frågan har varit senfärdigt. Socialdemokraterna anser inte att Sverige hittills har agerat tillräckligt aktivt och pådrivande för att få konventionen till stånd. Sverige uppmanas att bedriva ett kraftfullt arbete i såväl internationella forum som bilateralt för att flera stater ska ansluta sig till konventionen.

Miljöpartiet anser i kommittémotion *2011/12:U235 (MP) yrkande 1* att Sverige ska skrota det svenska klustervapnet bombkapsel 90. I kommittémotionen anförs att användningen av klustervapen får fruktansvärda konsekvenser. Det anges att 98 procent av dem som drabbas är civila och av dessa är 40 procent barn. Därför har det internationella samfundet uppmärksammat det urskillningslösa mänskliga lidande klustervapen orsakar.

I kommittémotion *2011/12:U235 (MP) yrkande 2* lyfter Miljöpartiet fram bistånd till minröjning och stöd till överlevande.

I kommittémotion *2011/12:U235 (MP) yrkande 3* begär Miljöpartiet att en särskild lag som förbjuder investeringar i klustervapen stiftas. Det konstateras att ett stort antal stater, däribland Sverige, skrev under ett internationellt förbud mot klustervapen 2008. Miljöpartiet anser att det är ytterst olyckligt att Sverige, när motionen skrevs, ännu inte hade ratificerat avtalet.

Miljöpartiet betonar i kommittémotion *2011/12:U235 (MP) yrkande 4* att Sverige, i enlighet med säkerhetsrådets resolution 1325, bör främja kvinnors deltagande vad gäller förbud mot klustervapen.

I kommittémotion *2011/12:U15 (MP) yrkande 1* föreslår Miljöpartiet ett förbud mot bombkapsel 90. Miljöpartiet vill att bombkapsel 90 snarast bör avvecklas. I *2011/12:U15 (MP) yrkande 2* vill Miljöpartiet införa ett förbud mot investeringar i företag som utvecklar eller tillverkar klusterammunition. I *2011/12:U15 (MP) yrkande 3* föreslås ett förbud mot transit av klustervapen genom svenskt territorium. Transit av förbjuden ammunition genom svenskt territorium ska inte vara tillåten. Vidare i *2011/12:U15 yrkande 4* anser Miljöpartiet att Sverige bör, i enlighet med Politik för global utveckling, avsätta mer resurser i form av ökade biståndsinsatser till länder som drabbats av klusterammunition.

I Sverigedemokraternas kommittémotion *2011/12:U12 (SD) yrkande 1* föreslår Sverigedemokraterna att ett vapensystem tas fram som kan utföra de uppgifter som tidigare har kunnat utföras genom insats av bombkapsel 90. I kommittémotion *2011/12:U12 (SD) yrkande 2* vill Sverigedemokra-

terna att i första hand pröva möjligheten att tillämpa riktad upphandling till försvarsmaterielindustrin i Sverige av ett vapensystem som kan ersätta bombkapsel 90. Sverigedemokraterna anser att det är av vikt att ta fram ett alternativ till bombkapsel 90 för att kunna bibehålla den förmåga till markattack som det systemet ger.

I kommittémotion *2011/12:U14 (V) yrkande 1* föreslås att Sverige erbjuder investeringar i företag som tillverkar klusterammunition. Ett investeringsförbud skulle stärka konventionen anser Vänsterpartiet. I kommittémotion *2011/12:U14 (V) yrkande 2* vill Vänsterpartiet införa ett förbud att på svenskt territorium transportera och lagra klusterammunition. Vidare föreslår Vänsterpartiet i kommittémotion *2011/12:U14 (V) yrkande 3* att regeringen genast påbörjar skrotningen av bombkapsel 90.

I den enskilda motionen *2011/12:U241 (FP)* anser motionären att Sverige ska ratificera FN:s konvention mot klustervapen.

Sammanfattning av försvarsutskottets yttrande

I försvarsutskottets yttrande 2011/12:FöU2y om regeringens proposition 2011/12:47 Sveriges tillträde till konventionen om klusterammunition tillstyrker försvarsutskottet att riksdagen godkänner konventionen och antar lagförslaget.

Utskottet konstaterar att den påbörjade destruktionsen och den fortsatta tidsplanen för förstöring av bombkapsel 90 innebär att vapensystemet i fråga kommer att med mycket god marginal vara förstört inom de tidsramar som konventionen ställer upp. Utskottet anser därmed att önskemålet om en snabb avveckling som förts fram av ett antal remissinstanser tillgodoses.

Vad gäller att anskaffa annan ammunition med förmåga till markmålsbekämpning, samt om formerna för systemets upphandling, vill utskottet påminna om att förslag om när, och på vilket sätt, JAS 39 C/D med utrustning kan behöva uppgraderas kan komma att föreläggas riksdagen. I frågan om riktad upphandling på försvars- och säkerhetsområdet vill utskottet påminna om vad som anfördes i försvarsutskottets yttrande 2010/11:FöU2y.

Utskottets överväganden

Utskottet välkomnar regeringens proposition 2011/12:47 Sveriges tillträde till konventionen om klusterammunition. Ett svenskt tillträde till konventionen ligger i linje med Sveriges starka engagemang i humanitärrättsliga frågor. I flera decennier har Sverige uppmärksammat de humanitära problem som förknippas med klusterammunition. Utskottet anser, i enlighet med regeringens ambition om ett ikraftträdande under det andra halvåret 2012, att konventionen för svensk del bör träda i kraft så snart som möj-

ligt. Konventionens förbud mot att använda, utveckla, tillverka, på annat sätt förvärva, lagra, behålla eller direkt eller indirekt överföra klusterammunition är av stor humanitär betydelse.

Utskottet ger regeringen stöd till att verka för att konventionen får en så bred anslutning som möjligt. Sverige bör, som regeringen också föreslår, inom ramarna för samarbetet inom FN och andra internationella organisationer exempelvis Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) framhålla de humanitära vinsterna av en universalisering av konventionen och uppmana utomstående stater att ansluta sig.

Utskottet delar regeringens uppfattning att det inte finns skäl att göra en förklaring om provisorisk tillämpning av artikel 1 i konventionen. Detta eftersom Sverige redan i dag uppfyller det allmänna åtagande som följer av artikel 1 och för att en provisorisk tillämpning inte ändrar de tidsramar som konventionen lägger fast för förstöring av innehav av klusterammunition.

Utskottet noterar regeringens bedömning att de gärningar som ska utgöra brott enligt konventionen inte till alla delar är straffbara enligt svensk rätt och att det därför krävs att lagstiftningsåtgärder vidtas. Utskottet ställer sig bakom regeringens uppfattning att det bör införas en särskild straffbestämmelse som direkt tar sikte på de förfaranden med klusterammunition och explosiva substridsdelar från spridningskapslar som förbjuds i konventionen om klusterammunition.

Huruvida transitpassage ingår eller inte ingår i konventionens definition av överföring, enligt artikel 1 i konventionen, är en tolkningsfråga. Utskottet konstaterar att remissinstanserna har noterat att konventionens definition av överföring inte tydliggör att transitpassage skulle omfattas inom ramen för förbudet i konventionens artikel 1. Utskottet delar regeringens bedömning om att transitpassage inte ingår i konventionens förbud mot överföring av klusterammunition.

Utskottet delar även regeringens bedömning om att det inte finns ett behov av att införa en särskild reglering avseende förbud mot att investera i företag som utvecklar, tillverkar eller på annat sätt befattar sig med klusterammunition. Det är dock av vikt att etiska investeringsstrategier främjas. I sammanhanget noterar utskottet att erfarenheterna från Ottawakonventionen visar att den konventionen har haft en ”självsanerande effekt” genom att investeringsbolag inte vill förknippas med de vapen som konventionen förbjuder.

Utskottet noterar att artikel 9 i konventionen innebär att straffansvar ska kunna följa för handlingar som strider mot konventionens förbud i artikel 1 och att det ankommer på domstolarna att utifrån en bedömning av de objektiva omständigheterna och gärningsmannens uppsåt i varje enskilt fall avgöra om en gärning får anses innebära en straffbar medverkan.

Utskottet noterar att Försvarsmaktens avvecklingsplan för bombkapsel 90 anger att kapslarna ska vara destruerade senast den 31 december 2014, något som innebär att vapensystemet med mycket god marginal kommer

att vara förstört inom de tidsramar som konventionen ställer upp. Utskottet noterar att regeringen gör bedömningen att avveckling och förstöring av befintlig ammunition, dvs. vapensystemet bombkapsel 90, ryms inom ramen för Försvarsmaktens anslag. Utskottet delar regeringens uppfattning att Försvarsmakten, i enlighet med konventionen, ska kunna behålla eller förvärva viss ammunition för utveckling av och utbildning i tekniker för bl.a. röjning och förstöring. Förvärv och behållande av ammunition för ett sådant syfte får inte överstiga vad som är absolut nödvändigt för att uppnå detta syfte.

Utskottet vill betona vikten av ett fortsatt starkt svenskt engagemang vad gäller bistånd inom detta område. Utskottet välkomnar att Sverige är en av de tio största bidragsgivarna vad gäller bistånd på minområdet som inkluderar såväl minor som klusterammunition samt andra explosiva lämningar från krig. Utskottet välkomnar att regeringen i sin styrning av Sida ska, genom relevanta styrdokument, påtala behovet av att Sverige efterlever de folkrättsliga skyldigheter som finns på biståndsområdet som en följd av Sveriges tidigare anslutning till Ottawakonventionen, till protokoll V till 1980års vapenkonvention samt nu också i och med ratificeringen av konventionen om klusterammunition. Mot bakgrund av att exempelvis kvinnor, barn och personer med funktionsnedsättning kan vara särskilt utsatta är det viktigt att stödet aktivt beaktar kön, ålder och funktionsnedsättning i sin utformning och tillämpning. Det är också viktigt att kvinnor involveras i arbetet med minhanteringsstödet och andra insatser i postkonfliktsituationer för att säkerställa att de kan påverka utformningen av dessa och få del av nödvändig information och utbildning. Här är existerande instrument relevanta och vägledande och bör användas, såsom regeringens nationella handlingsplan för genomförandet av FN:s säkerhetsråds resolution 1325 (2000) om kvinnor, fred och säkerhet samt regeringens policydokument för jämställdhet och kvinnors rättigheter och roll inom utvecklingssamarbetet (2010), för säkerhet och utveckling i utvecklingssamarbetet (2010) och för Sveriges humanitära bistånd (2010).

Ett tillträde till konventionen innebär att Sverige deltar i sådana statspartsmöten m.m. som föreskrivs i konventionen. Utskottet noterar att regeringens bedömning är att dessa kostnader ryms inom ramen för Regeringskansliets anslag.

Regeringen får inte ingå för riket bindande överenskommelse utan riksdagens godkännande om överenskommelsen förutsätter att lag ändras eller upphävs eller att ny lag stiftas eller om den i övrigt gäller ämne i vilket riksdagen ska besluta, eller – i annat fall – om överenskommelsen är av större vikt (10 kap. 3 § regeringsformen). I propositionen framgår att tillträdet till konventionen föranleder förslag till en ny lag om straff för olovlig befattningsmed klusterammunition.

Utrikesutskottet delar uppfattningen i försvarsutskottets yttrande 2011/12: FöU2y.

Mot denna bakgrund föreslår utskottet att riksdagen, i enlighet med proposition 2011/12:47, dels godkänner konventionen om klusterammunition, dels antar regeringens förslag till lag om straff för olovlig befattningsmed klusterammunition. Vidare föreslår utskottet att motionerna 2010/11:U306 (S), 2011/12:315 (S), 2011/12:U235 (MP) och 2011/12:U241 (FP) avstyrks.

Konventionell rustningskontroll förtroendeskapande åtgärder

CFE, Wiendokumentet och Open Skies

Bakgrund

Fördraget om begränsning av konventionella vapen i Europa (CFE) eller CFE-avtalet är ett multilateralt avtal som undertecknades 1990 mellan 22 länder i dåvarande Warszawapakten respektive Nato. Avtalet reglerar innehavet och placeringen av tyngre militär materiel som i avtalet kallas Treaty Limited Equipment (stridsvagnar, artilleripjäser, bepansrade stridsfordon, stridsflygplan samt attackhelikoptrar). Avtalet syftar till att skapa förtroende genom bl.a. omfattande verifieringsmekanismer samt till att reducera mängden konventionell militär materiel i Europa från Atlanten till Ural.

Avtalet, som undertecknades 1990, gäller fortfarande, men Ryssland suspenderade sin tillämpning av avtalet den 12 december 2007. Inför den årliga informationslämningen den 15 december 2011 har Natos medlemsstater beslutat att inte fortsätta delge Ryssland information.

I och med Sovjetunionens och Warszawapaktens upplösning rubbades den avsedda balansen i avtalet och ett nytt s.k. anpassat CFE-avtal förhandlades fram 1999. Till skillnad från blockfördelningen i det ursprungliga avtalet utgår taken för tillåtna materielmängder i det anpassade avtalet från nationella och territoriella begränsningar. Det anpassade CFE-avtalet har inte trätt i kraft då endast Kazakstan, Ryssland, Ukraina och Vitryssland har ratificerat avtalet. Natoländerna har satt som villkor för en ratificering att Ryssland uppfyller de s.k. Istanbulåtagandena som bl.a. inkluderar politiska åtaganden om ryskt trupptillbakadragande från Georgien och Moldavien. Inte minst efter Rysslands erkännande av Sydossetien och Abchazien som självständiga stater i augusti 2008 har Istanbulåtagandena varit en av de stora stötestenarna i förhandlingarna om ett avtal som inkluderar rysk tillämpning. Samtidigt kvarstår ett brett stöd, bland statsparterna till CFE, för att enas kring en konventionell rustningskontrollregim i syfte att skapa transparens, förtroende och förutsägbarhet.

CFE-avtalet ingår i OSSE:s ramverk för rustningskontroll tillsammans med Wiendokumentet och fördraget om observationsflygningar (Open Skies). Open Skies är ett juridiskt bindande rustningskontrollinstrument som ger de drygt 30 deltagande staterna rätt att genomföra observationsflygningar över varandras territorier. I Wiendokumentet har alla OSSE-

stater åtagit sig att lämna information om försvarsplanering, stridskrafter, försvarsorganisation och aktiviteter. Det innehåller regler om utbyte av information, föranmälningsplikt, verifieringsmekanismer samt ålägger staterna vissa begränsningar vad gäller militära övningar.

Ryssland har, efter att ha slutat tillämpa CFE, ökat sin verifikationsaktivitet inom ramen för Wiendokumentet. Ryssland har som en följd av detta överfört resurser i form av personal från CFE-aktiviteter till aktiviteter inom ramen för Wiendokumentet. Det är dock väsentliga skillnader mellan Wiendokumentet och CFE på följande områden: i) deltagarkretsen skiljer avtalen åt, ii) CFE är juridiskt bindande och Wiendokumentet är politiskt bindande, iii) CFE innehåller detaljeringsgrad och begränsningar som Wiendokumentet saknar, iv) CFE fokuserar på materiel medan Wiendokumentet fokuserar på förband och aktiviteter. I samband med OSSE:s utrikesministermöte i Vilnius i december 2011 beslutades bl.a. att Wiendokumentet skulle uppdateras vart femte år för att säkerställa dess relevans.

Utskottets överväganden

Konventionell rustningskontroll är, enligt utskottet, av central betydelse för svensk utrikes- och säkerhetspolitik. Utskottets uppfattning är att regeringen fortsatt ska visa stort engagemang inom ramen för detta område. Det gäller bl.a. att vid behov revitalisera och uppdatera existerande avtal samt att verka för att ingångna åtaganden också genomförs inom ramen för respektive avtal och fördrag. I detta sammanhang vill utskottet välkomna att Wiendokumentet nyligen har uppdaterats och att beslut har fattats om att fortlöpande uppdatera Wiendokumentet vart femte år. Vidare vill utskottet ge stöd till att Sverige fortsätter att aktivt verka för genomförandet av fördraget om observationsflygningar genom att bl.a. ställa ett observationsflygplan för observationsmissioner till förfogande.

Utskottet anser att CFE-avtalet utgör en central del av den europeiska säkerhetsarkitekturen. Statsparterna till avtalet har ålagts att förstöra stora kvantiteter konventionella vapen sedan avtalets tillkomst. Vidare har avtalet bidragit till att skapa transparens, förtroende och förutsägbarhet bland länder i Europa. Utöver detta kan CFE-avtalet sägas ha direkt eller indirekt bäring på andra säkerhetspolitiska frågor av vikt såsom frusna konflikter, taktiska kärnvapen och grundläggande principer om territoriell integritet.

Utskottet beklagar att Ryssland har suspenderat tillämpningen av avtalet.

Oavsett utveckling inom ramen för CFE-avtalet finns ett behov av fungerande och tillämpade avtal om konventionell rustningskontroll. Utskottet konstaterar att Europa präglas av ömsesidiga beroenden. Europas stater delar i hög utsträckning säkerhetspolitiska möjligheter och utmaningar. Konventionell rustningskontroll i Europa är av paneuropeisk betydelse, inklusive för Sverige. Det ligger i svenskt intresse att det finns fungerande avtal för konventionell rustningskontroll i Europa som syftar till att skapa transparens, förtroende och förutsägbarhet och att det är baserat på en bred

geografisk uppslutning, inklusive Ryssland. Sverige bör verka för att CFE eller dess eventuella efterföljare, Open Skies och Wiendokumentet ses som ett helhetspaket där samtliga tre avtal är av värde och kompletterar varandra. Det är av vikt att inte ett säkerhetspolitiskt vakuum uppstår i kölvattnet av förhandlingarna om ett reviderat CFE-avtal inte når resultat och enighet. I ljuset av rådande situation för CFE står Europa inför utmaningar i termer av säkerhetspolitisk intransparens och oförutsägbarhet. Mot denna bakgrund har Wiendokumentet och Open Skies kommit att bli av särskild betydelse, men dessa avtal kan dock inte ersätta innehållet och strukturen i CFE-avtalet.

Små och lätta vapen (SALW)

Bakgrund

FN har uppskattat att det finns ca 875 miljoner lätta vapen tillgängliga i världen. Små och lätta vapen är billiga, tämligen enkla att tillverka och använda, de är lätta att bära, lätta att smuggla och de har relativt lång livslängd. Cirka en halv miljon människor beräknas årligen dö till följd av väpnade konflikter och kriminalitet där små och lätta vapen har använts. Väpnat våld underminerar möjligheterna till utveckling och utgör ett direkt hinder för uppfyllelsen av Millenniemålen för utveckling (Millennium Development Goals). FN:s program för utveckling (UNDP) uppskattar den totala kostnaden för väpnat våld, enbart i länder som befinner sig utanför konflikt, till 163 miljarder dollar årligen. Utöver de förödande konsekvenserna för drabbade individer, bidrar väpnat våld också till långtgående konsekvenser för samhället. Väpnat våld innebär en stor ekonomisk belastning för hälso- och sjukvården. Dessutom drabbas offrens familjer av ökade sjukvårdskostnader, minskade inkomster, psykologiska effekter och i vissa fall även social marginalisering. Väpnat våld inverkar också på staters produktivitet då en majoritet av offren kommer från den unga och produktiva delen av befolkningen. Vidare skapar en stor spridning av handeldvapen i sig reell såväl som upplevd osäkerhet. Det skapar i sin tur tryck på ökade kostnader för polis och rättssystem. I samhällen som är drabbade av väpnad konflikt kan flyktingproblematik, raserad infrastruktur och kollektiva psykologiska trauman tillkomma. I dessa sammanhang utgör väpnat våld ett hinder även för bistånd. Det utgör ett direkt hot mot biståndsarbetare och medverkar till att biståndsmedel används till säkerhetsarrangemang och till att mildra de omedelbara konsekvenserna av våldet, snarare än till utveckling.

I internationella forum, såsom FN, EU och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE), pågår arbete för att förebygga och bekämpa destabiliserande anhopningar och okontrollerad spridning av små och lätta vapen.

FN antog 2001 ett handlingsprogram för att bekämpa illegal handel med små och lätta vapen. Ett instrument (ickebindande) om märkning och spårning av små och lätta vapen antogs i en resolution av FN:s generalförsamling hösten 2005. Sverige har undertecknat FN:s vapenprotokoll som är knutet till FN:s konvention om gränsöverskridande organiserad brottslighet. Riksdagen har därefter, den 29 mars 2011, godkänt regeringens proposition 2010/11:72 Genomförande av FN:s vapenprotokoll (bet. 2010/11: JuU17 Genomförande av FN:s vapenprotokoll). De nya bestämmelserna som i korthet innebär att skjutvapen och vapendelar samt förpackningar med ammunition ska märkas vid tillverkningen trädde i kraft den 1 juli 2011. FN:s arbete mot små och lätta vapen bl.a. syftar till att öka medvetenheten om den destabiliserande verkan som dessa vapen har i konfliktregioner. Icke-spridning är också angeläget för att förhindra brottslighet och inte minst terroristbrott. Vid en översynskonferens i New York 2006 kunde de deltagande staterna inte enas om ett slutdokument, och förslag om att utvidga handlingsprogrammet kunde därför inte antas. Handlingsprogrammet från 2001 ligger fortfarande till grund för FN:s arbete och det årliga uppföljningsmötet för handlingsplanens genomförande hölls i New York i juni 2010. Under hösten 2011 antog FN:s generalförsamling ytterligare två resolutioner för att stärka arbetet med att förhindra olaglig handel med små och lätta vapen. Nästa översynskonferens för FN:s arbete med små och lätta vapen äger rum 2012 och Sverige följer och deltar i planeringen av detta.

OSSE antog 2000 ett dokument om lätta vapen som avser kontroll av tillverkning och export samt regler för märkning, registerhållning, spårning och informationsutbyte, säker förvaring samt överskottsmateriel. År 2003 antog OSSE ett liknande dokument om konventionell ammunition. Därutöver fattade OSSE mellan 2004 och 2009 flera beslut som syftade till att ytterligare stärka arbetet mot olaglig spridning av små och lätta vapen (SALW), inklusive bärbara luftförsvarssystem (Manpads). OSSE antog 2010 en handlingsplan för SALW som ska ses över under 2012. Utskottet välkomnar att Sverige har varit en stor givare till OSSE:s konkreta arbete för att hindra spridningen av små och lätta vapen.

Inom den internationella exportkontrollregimen för konventionella vapen det s.k. Wassenaararrangemanget finns rapporteringsskyldighet för handel med dessa vapen. Sverige verkar för att varje land ska inrätta och genomföra en ansvarsfull exportpolitik med heltäckande lagar och regler. Målet är att alla länder ska ha effektiva system som kontrollerar tillverkare, säljare, köpare och förmedlare av och agenter för små och lätta vapen.

Värdet av exporten från Sverige av SALW under 2010 uppgick till 3,2 miljarder kronor, varav merparten av exporten utgjordes av s.k. pansarvärnsystem.

Genomförandet fortsätter när det gäller den EU-strategi med en handlingsplan för att bekämpa destabiliserande anhopning och okontrollerad spridning av SALW som EU antog 2005. Strategin behandlar åtgärder på

såväl internationell och regional nivå som inom EU. Rådet publicerar lägesrapporter två gånger per år om EU-strategin och dess framsteg. I december 2008 antog EU slutsatser om att införa en särskild SALW-klausul i internationella avtal mellan EU och tredje länder. Sverige och EU deltar aktivt i arbetet med Haagkoden mot spridning av ballistiska missiler. Kodan innebär ett politiskt åtagande att förebygga och förhindra spridningen av ballistiska missiler som kan bära massförstörelsevapen. EU stödjer genom ett beslut koden vilket bl.a. innebär att man anordnar seminarier och s.k. outreach.

FN:s generalförsamling antog 2009 en resolution (res. 64/48) som slog fast att en särskild FN-konferens ska hållas under fyra veckor 2012 för att förhandla fram ett bindande globalt fördrag för reglering av den internationella handeln med vapen (ett Arms Trade Treaty, ATT). Denna konferens (United Nations Conference on the Arms Trade Treaty) har förberetts av en s.k. Preparatory Committee, ett arbete som Sverige aktivt har deltagit i.

Motioner

I kommittémotion 2010/11:U306 (S) yrkande 42 och i kommittémotion 2011/12:U315 (S) yrkande 43 anför Socialdemokraterna att arbetet för att minska antalet lätta vapen – vår tids verkliga massförstörelsevapen – måste fortsätta med än större kraft. Det internationella arbetet för att begränsa mängden och spridningen av lätta vapen är främst inriktat på genomförandet av det handlingsprogram som antogs vid FN:s konferens om illegal handel med små och lätta vapen (SALW) 2001. Sverige måste fortsätta att vara en drivande del i detta viktiga arbete och bör utveckla en nationell handlingsplan kring lätta vapen som tydliggör svenska strävanden inom området och som möjliggör uppföljning och utvärdering av svenska positioner och åtgärder. Det är viktigt att Sverige verkar för att EU:s SALW-strategi konkretiseras och genomförs. Den 7 december 2006 fattades ett historiskt beslut i FN:s generalförsamling. Det var 153 länder som röstade ja till förslaget om att bilda en kommission som ska utreda möjligheterna till ett internationellt avtal som begränsar och kontrollerar handeln med konventionella vapen, ett s.k. Arms Trade Treaty. Sverige bör aktivt driva på för att detta fördrag ska bli ett effektivt internationellt avtal för vapenhandel. Ottawakonventionen mot personminor trädde i kraft 1999 och har för närvarande runt 150 parter. Konventionens huvudsyfte är ett absolut förbud mot användning, utveckling, tillverkning, anskaffning, överföring och lagerhållning av truppminor. Det är viktigt att fler länder ansluter sig till konventionen, och Sverige bör därför verka för en global uppslutning bakom Ottawakonventionen. Konventionens andra huvudsyfte är att ett antal åtgärder vidtas för att handskas med konsekvenserna av tidigare användning av truppminor. Det handlar bl.a. om röjning av minfält, stöd till minoffer och hjälp med förstörelse av lagrade truppminor. Sverige måste också fortsatt ge stöd till sådana insatser.

I kommittémotion 2011/12:U276 (MP) yrkande 1 anser Miljöpartiet att öppenheten i redovisningen av krigsmaterielexporten ska öka för att kunna urskilja hur stor andel av Sveriges vapenexport som utgörs av lätta vapen. Kommittémotionen hänvisar till att det i FN:s handlingsprogram från 2001 står att länderna ska öka öppenheten för att kunna bekämpa den illegala handeln med lätta vapen. Sverige är såväl nationellt som internationellt en varm förespråkare av ökad öppenhet. Den svenska regeringens redovisning av lätta vapen lämnar dock, enligt kommittémotionen, i praktiken mycket övrigt att önska. Det anføres att Sverige inte redovisar import av vapen över huvud taget och den export som redovisas är så bristfällig att det inte går att särskilja vad som avser lätta vapen och vad som är annat än krigsmateriel.

Miljöpartiet vill i kommittémotion 2011/12:U276 (MP) yrkande 2 öka restriktiviteten i beviljandet av exporttillstånd för lätta vapen. Miljöpartiet argumenterar att det inte främst är stridsvagnar, ubåtar och stridsflygplan, utan automatkarbiner, granatgevär och pansarskott som används i de krig som rasar i världen. Mängder av sådana lätta, bärbara vapen florerar på den svarta marknaden och när en konflikt bryter ut strömmar dessa vapen mot den nya krigsskådeplatsen.

Miljöpartiet förespråkar i kommittémotion 2011/12:U276 (MP) yrkande 3 att en nationell strategi för hantering av lätta vapen upprättas. Miljöpartiet hänvisar i sammanhanget till att FN:s handlingsplan om lätta vapen, som antogs år 2001, uppmanar varje land att utarbeta institutionella strukturer som kan samordna och hålla ihop policyer, forskning och uppföljning av olika aktiviteter som ett land genomför för att hindra den okontrollerade spridningen av lätta vapen. I kommittémotionen konstateras att över 20 länder har utarbetat nationella handlingsplaner efter det att FN:s handlingsplan antogs, men att Sverige inte är ett av dessa länder.

Utskottets överväganden

Utskottet anser att hotet om en okontrollerad spridning av små och lätta vapen (Small Arms and Light Weapons, SALW) måste tas på stort allvar. Inga andra typer av vapen orsakar fler dödsoffer och mer lidande än små och lätta vapen som dagligen används i lokala och regionala konflikter, inte minst i utvecklingsländerna.

Utskottet vill hänvisa till att riksdagen, den 29 mars 2011, godkände regeringens proposition 2010/11:72 Genomförande av FN:s vapenprotokoll (bet. 2010/11:JuU17 Genomförande av FN:s vapenprotokoll). De nya bestämmelserna, som i korthet innebär att skjutvapen och vapendelar samt förpackningar med ammunition ska märkas vid tillverkningen, välkomnas. FN:s vapenprotokoll kommer att främja, underlätta och förstärka samarbetet mellan staterna för att förebygga, bekämpa och eliminera olaglig tillverkning och handel med skjutvapen m.m.

Utskottet konstaterar att FN:s arbete med små och lätta vapen bl.a. syftar till att öka medvetenheten om den destabiliserande verkan som dessa vapen har i konfliktregioner. Icke-spridning är också angeläget för att förhindra brottslighet och inte minst terroristbrott. Handlingsprogrammet från 2001 ligger fortfarande till grund för FN:s arbete och det årliga uppföljningsmötet för handlingsplanens genomförande hölls i New York i juni 2010. Utskottet anser det vara av vikt att Sverige fortsatt aktivt följer och deltar i planeringen av nästa översynskonferens för FN:s arbete med små och lätta vapen vilken äger rum 2012.

Utskottet vill betona betydelsen av att arbetet med att förhindra olaglig spridning av små och lätta vapen genomsyras av FN:s säkerhetsrådsresolutioner 1325 och 1889 om kvinnor, fred och säkerhet, säkerhetsresolutionerna 1612 och 1992 om barn i väpnade konflikter samt säkerhetsresolutionerna 2820 och 1888 om sexuellt våld i väpnade konflikter.

Utskottet vill lyfta fram det viktiga arbete avseende små och lätta vapen som utförs av det parlamentarikerforum, som är ett internationellt nätverk för parlamentariker, med syfte att erbjuda en plattform för dialog och informationsutbyte för att därigenom begränsa spridningen av dessa vapen.

Utskottet välkomnar att Sverige har varit en stor givare till OSSE:s konkreta arbete för att hindra spridningen av små och lätta vapen.

Inom den internationella exportkontrollregimen för konventionella vapen det s.k. Wassenaararrangemanget finns rapporteringsskyldighet för handel med dessa vapen. Sverige ska fortsatt verka för att varje land ska inrätta och genomföra en ansvarsfull exportpolitik med heltäckande lagar och regler. Målet är att alla länder ska ha effektiva system som kontrollerar tillverkare, säljare, köpare och förmedlare av och agenter för små och lätta vapen.

Utskottet välkomnar att regeringen har verkat för att Arms Trade Treaty ska bli ett starkt, universellt och juridiskt bindande avtal som inkluderar samtliga typer av konventionella vapen, inte minst små och lätta vapen. Denna övergripande inriktning bör fortsatt gälla inför och under FN-konferensen om Arms Trade Treaty 2012.

Utskottet välkomnar att regeringen, som ett led i de kontinuerliga strävandena efter ökad öppenhet på exportkontrollområdet, har utökat skrivelsen om strategisk exportkontroll med information om små och lätta vapen. Utskottet noterar även att Sveriges export av bärbara luftförsvarssystem, Manpads (enligt definitionen i FN:s vapenregister), finns redovisade i en bilaga till skrivelsen.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2010/11:306 (S), 2011/12:U315 (S) och 2011/12:276 (MP) kan avstyrkas.

Ändring av förordning om exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden

Bakgrund

Beslut att kontrollera exporten av produkter med dubbla användningsområden fattas med konsensus i multilaterala exportkontrollregimer (Australien-gruppen AG för biologiska och kemiska produkter, Nuclear Suppliers Group NSG för civila kärntekniska produkter, Missile Technology Control Regime MTCR och Wassenaar-arrangemanget WA för konventionella vapen samt varor och teknik med dubbla användningsområden). Syftet med dessa exportkontrollregimer är att begränsa risken för att känsliga produkter med dubbla användningsområden används för militära ändamål eller för kärnvapenspridning.

EU:s system för kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden i enlighet med förordning (EG) nr 428/2009 (PDA-förordningen) kräver tillstånd för export av produkter med dubbla användningsområden som förtecknas i bilaga I i förordningen. Tekniska framsteg i dagens värld innebär att förteckningen över kontrollerade produkter regelbundet behöver uppdateras. Beslut enligt de multilaterala exportkontrollregimerna är inte rättsligt bindande, men i artikel 15 i förordningen anges det att ”förteckningen över produkter med dubbla användningsområden i bilaga I ska uppdateras i enlighet med de relevanta skyldigheter och åtaganden samt ändringar av dessa som medlemsstaterna har godtagit i egenskap av medlemmar i de internationella icke-spridningssystemen och överenskommelserna om exportkontroll eller genom ratificering av relevanta internationella fördrag”.

För att säkerställa regelbundna uppdateringar av EU:s kontrollförteckning i enlighet med de skyldigheter och åtaganden som medlemsstaterna har inom ramen för de internationella exportkontrollsystemen föreslår kommissionen att befogenheten att ändra i bilaga I i PDA-förordningen, inom tillämpningsområdet för artikel 15 i förordningen, delegeras till kommissionen.

För att möjliggöra en snabb reaktion från EU vid ändrade förhållanden när det gäller produkters känslighet föreslås vidare att befogenheten att ta bort destinationer och/eller produkter från tillämpningsområdet för EU:s generella exporttillstånd delegeras till kommissionen.

Utskottets överväganden

Utskottet välkomnar förslaget att kommissionen ges befogenhet att ändra bilaga I i enlighet med beslut som, med konsensus, har fattats i de multilaterala exportkontrollregimerna. Det är enligt utskottets uppfattning av stor vikt att de ändringar som genomförs i exportkontrollregimerna snarast införs i bilaga I i PDA-förordningen för att bl.a. säkerställa att Sverige och andra berörda EU-länder kan uppfylla exportkontrollregimernas förplikt-

ser. Vidare välkomnar utskottet att Kommissionen ska kunna ta bort ett visst destinationsland eller en viss produkt från någon av gemenskapens generella tillstånd.

Ett genomförande av förslagen skulle, enligt utskottets mening, bidra till att stärka exportkontrollen som ett instrument för icke-spridning av massförstörelsevapen och mot okontrollerade flöden av konventionella vapen.

Utskottet vill understryka att ovannämnda förslag kan genomföras så snart som möjligt. Förslagen föregriper inte den pågående och övergripande processen inom EU med att arbeta fram en långsiktig vision om ramverket för EU:s exportkontroll för produkter med dubbla användningsområden. Den processen - ljuset av kommissionens grönbok: System för exportkontroll för produkter med dubbla användningsområden från Europeiska unionen: säkerhet och konkurrenskraft i en föränderlig värld - avser utskottet att återkomma till.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Strategiska och taktiska kärnvapen, punkt 1 (S, MP, V)

av Carina Hägg (S), Olle Thorell (S), Kenneth G Forslund (S), Bodil Ceballos (MP), Hans Linde (V), Désirée Liljevall (S) och Helén Pettersson i Umeå (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11:U306 yrkandena 41 och 45 samt 2011/12:U315 yrkandena 42 och 46 samt avslår motionerna 2010/11:U203, 2010/11:U239 yrkandena 1–3, 2010/11:U295, 2010/11:U306 yrkande 40, 2011/12:U220, 2011/12:U224, 2011/12:U256 yrkandena 1 och 2, 2011/12:U262 yrkande 2, 2011/12:U288 yrkandena 1–4 och 2011/12:U315 yrkande 41.

Ställningstagande

En politik för fred och mänsklig säkerhet utgår från våra värderingar om frihet, jämlikhet och solidaritet. Rättvisa, såväl mellan människor som mellan länder och regioner, är vårt medel, men också vårt mål. I en värld som upprustar alltmer behövs aktiva röster för nedrustning. Sverige har en lång och stolt tradition att förvalta.

Världens militärutgifter har ökat med 49 procent sedan 2000. Aktiva och kraftfulla röster för nedrustning, icke-spridning och rustningskontroll behövs.

Internationellt sker trots allt vissa framsteg. De senaste åren har visionen om en kärnvapenfri värld lyfts upp på dagordningen. Inte minst markeras detta av avtalet mellan USA och Ryssland som handlar om att reducera antalet strategiska kärnvapenmissiler.

Genom översynskonferensen 2010 för icke-spridningsfördraget NPT togs ytterligare steg i arbetet för nedrustning och icke-spridning. De positiva tecknen till trots återstår många svåra utmaningar. Sverige ska också arbeta aktivt till stöd för upprättandet av en zon fri från massförstörelsevapen i hela Mellanöstern.

Nedrustningskonferensen i Genève hindras alltså av låsningar. Pakistan, en av kärnvapenmakterna utanför icke-spridningsavtalet, präglas av oro och stora spänningar. Nordkorea har genomfört provsprängningar. Irans kärntekniska program har stora oklarheter och det finns fortsatta brister i landets åtaganden gentemot IAEA:s kontrollregimer. Indien, Pakistan, Israel och Nordkorea har fortfarande inte skrivit under icke-spridningsavtalet NPT.

Varje nation har rätt att begära hjälp från andra länder för att trygga sitt eget försvar och därmed också rätt att besluta om att upplåta sitt territorium åt andra länders försvarsmakt. När det gäller kärnvapen menar vi att kärnvapenmakterna måste åta sig att inte placera ut kärnvapen på annat än sitt eget territorium.

Det är sorgligt att se hur utrikesministerns svala engagemang för nedrustningsfrågorna tillåts sätta sin prägel på den borgerliga regeringens utrikespolitik. Man förslösar ett värdefullt arv. Detta blir särskilt tydligt sett mot den internationella arenan där en ny progressiv president i USA gjort klar skillnad. År 2009 ledde USA:s president själv ett möte om nedrustning i FN:s säkerhetsråd. USA och Ryssland sitter i nedrustningsförhandlingar. Det är mycket glädjande, och det gäller att Sverige både som enskild aktör och i samverkan med andra kan bidra till konkreta resultat för nedrustning och icke-spridning.

Det finns en lång svensk tradition av att aktivt driva nedrustningsfrågorna internationellt. Olika partnerskap med andra länder sjuösettes och bl.a. tillsattes Blixkommissionen för att ta fram nya initiativ och idéer. Regeringen borde tydligt visa sin vilja att ställa sig bakom den nedrustningstradition som så länge varit en hörnsten i svensk utrikespolitik. Det är alarmerande att världens militärutgifter återigen ökar och har stigit med 49 procent sedan 2000, enligt Sipri. Det internationella nedrustningsarbetet måste ta ny fart. Mer måste göras. Kärnvapenhotet är långt ifrån avvärjt. Tvärtom har det ökat.

Våra tre partier har ett starkt engagemang för nedrustning, därför har vi genom åren lagt fram flera förslag på hur nedrustningsarbetet kan förstärkas och intensifieras.

Målet är en fullständig avveckling av massförstörelsevapen, såväl biologiska och kemiska som nukleära. Att förhindra spridning är en viktig del av nedrustningsarbetet. För att nå detta måste kärnvapenmakterna omedelbart minska innehavet. De samlade kärnvapenstyrkorna i världen, främst USA:s och Rysslands, skulle kunna förstöra allt liv på jordklotet flera gånger om. Enligt Blixkommissionen uppgår världens samlade aktiva och utplacerade kärnstridsspetsar till omkring 12 000. Det ligger i mänsklighetens och världssamfundets intresse för överlevnad och gemensam säkerhet att alla kärnvapen elimineras.

Den fortgående kärnvapenmoderniseringen innebär ett ohyggligt slöseri med resurser. Flera kärnvapenmakter vägrar i dag att gå med på verklig nedrustning och moderniserar i stället sina kärnvapenarsenaler. Till detta

kommer att ett antal länder som inte tidigare var kärnvapenmakter nu skaffat sig kärnvapen och att risken för ytterligare spridning även i fortsättningen är stor. Det finns också risk att kärnvapen sprids till icke-statliga aktörer, exempelvis terroristgrupper. För att lyckas med nedrustningsarbetet krävs mycket tuffare kontrollregimer. Vi vill se ett starkare IAEA med starkare kontrollmöjligheter. Sverige har sedan början av 2011 en plats i IAEA:s styrelse, ett uppdrag man bör använda för att driva på dessa frågor.

Icke-spridningsavtalet (NPT) innehåller tre komponenter. Kärnvapenstaterna förbinder sig att inte överlåta kärnvapen eller kunskap om kärnvapen och kärnvapentechnologi till andra stater. Samtidigt lovar övriga stater att inte skaffa kärnvapen. I avtalet förbinder sig de länder som har kärnvapen också att arbeta för en fullständig kärnvapennedrustning. NPT är satt under stor press. Det står klart att världen är i stort behov av nya initiativ i nedrustnings- och kontrollarbetet, samtidigt som det för oss är viktigt att NPT stärks och att de utfästelser som är gjorda i avtalet införlivas.

Den oberoende internationella kommissionen om massförstörelsevapen med Hans Blix som ordförande presenterade i juni 2006 sin rapport med en rad konkreta förslag om hur världen ska kunna befrias från kärnvapen och biologiska och kemiska vapen. Rapporten analyserar ingående de hot som världen lever under i dag, främst 27 000 kärnvapen och ansträngningar av enskilda stater och kanske terrorgrupper att utveckla eller komma över olika slag av massförstörelsevapen.

Blixkommissionens rapport, en gediget utarbetad skrift som fortfarande äger aktualitet, lades fram vid en tidpunkt då det globala samarbetet för nedrustning gått i stå. Den sextionde sessionen av FN:s generalförsamling lyckades inte få medlemsländerna att acceptera några åtaganden på nedrustningsområdet.

I dag finns en strimma av hopp. För första gången på länge finns ett stigande internationellt intresse för nedrustning, och vi ser positiva signaler från både USA och Ryssland.

Nedrustningskonferensen i Genève lyckades i maj 2009 efter tolv års dödläge i förhandlingarna enas om ett arbetsprogram, vilket hade varit ett viktigt steg framåt i kampen för nedrustning. Tyvärr blockerades sedan vidare arbete med detta program. Det är viktigt att man kan anta ett arbetsprogram som gör att man kan inleda förhandlingar om FMCT (avtal om förbud av produktion av klyvbart material för vapenändamål).

Slutsatsen av detta bör vara att det är nödvändigt att pröva nya vägar för att få fart på de globala nedrustningssamtalen. Blixkommissionen kan genom sin sammansättning sägas utgöra ett gott tvärsnitt av hur världens främsta nedrustningsexperten ser på läget. Genom att välja ut några av dess 60 förslag och driva dem i internationella forum skulle den svenska regeringen kunna lämna ett viktigt bidrag till att hantera en av vår världs ödesfrågor.

2. Kärnvapenfri zon i Europa, punkt 2 (MP, V)

av Bodil Ceballos (MP) och Hans Linde (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:U245 yrkande 4.

Ställningstagande

När det gäller kärnvapen är EU allt annat än konsekvent. Icke-spridningsavtalet lyfts fram som viktigt samtidigt som man inte alls problematiserar det faktum att två av unionens medlemsländer både har och dessutom utvecklar kärnvapen. Detta trots att det i avtalet ingår att kärnvapenstaterna förbundit sig att successivt avveckla alla kärnvapen. Utöver det har USA kärnvapen utplacerade i flera av EU:s länder. De amerikanska kärnvapnen är inte bara utplacerade på dessa länders territorium, de kan också användas av det aktuella landet i händelse av krig. Detta strider mot icke-spridningsavtalet som innehåller ett förbud mot att överlåta kontroll av kärnvapen från kärnvapenländer till icke-kärnvapenländer.

Sverige måste inom EU vara en stark röst mot kärnvapen och för en nedrustning inom unionen. Den svenska regeringen bör inom EU verka för att Europa ska bli en kärnvapenfri zon. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

3. Bombkapsel 90, transit och investeringar m.m., punkt 3 (S)

av Carina Hägg (S), Olle Thorell (S), Kenneth G Forslund (S), Désirée Liljevall (S) och Helén Pettersson i Umeå (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11:U306 yrkande 43, 2011/12:U13 och 2011/12:U315 yrkande 44 och avslår motionerna 2011/12:U12 yrkandena 1 och 2, 2011/12:U14 yrkandena 1–3, 2011/12:U15 yrkandena 1–4, 2011/12:U235 yrkandena 1–4 och 2011/12:U241.

Ställningstagande

Socialdemokraterna välkomnar att regeringen äntligen överlämnat en proposition om Sveriges tillträde till konventionen om klusterammunition till riksdagen.

Klustervapen utgör ett stort humanitärt problem dels för att de sprider ut substridsdelar över ett så stort område att det i praktiken har visat sig mer eller mindre omöjligt att undvika civila offer, dels för att de efterlämnar oexploderade substridsdelar som i krigets spår skadar och dödar civilbefolkningen. Av de människor som dött av klustervapen beräknas 98 procent ha varit civila.

Konventionen om klusterammunition (CCM) handlar framför allt om att förbjuda användning, lagring, tillverkning och överföring av klusterammunition, och det bedöms att den kommer att få stor humanitär betydelse.

Socialdemokraterna har drivit på för att Sverige skulle vara bland de första 30 länderna som tillträdde konventionen, för att på så vis påskynda dess ikraftträdande. Dessvärre har regeringens agerande varit anmärkningsvärt senfärdigt genom hela processen för att få en internationell konvention mot klustervapen till stånd, alltsedan den s.k. Osloprocessens start. Genom tryck från en enig riksdag, oppositionen och många organisationer har arbetet ändå gått framåt.

Socialdemokraterna välkomnar att processen med att avveckla bombkapsel 90 (BK90) nu har inletts. Vi noterar dock att exempelvis Spanien tidigare avslutat sitt destrueringsarbete efter att på några månader ha förstört 233 261 substridsdelar. Flera andra länder har inlett arbetet. Propositionen beskriver en fastslagen tidsplan för att avveckla och destruera BK 90 och vi förutsätter att detta sker så skyndsamt som möjligt. Propositionen beskriver vidare att denna avveckling ryms inom befintliga anslag. I en interpellationsdebatt i riksdagen 2008 talade utrikesministern om att ett ”icke oväsentligt antal hundra miljoner kronor” skulle behöva tillföras för att ta fram ett vapensystem som skulle kunna ersätta BK 90. Det är positivt att så inte är fallet.

Vi ställer oss frågande till att regeringen inte vill att transit genom eller över svenskt territorium ska anses vara omfattat av konventionen.

I frågan om förbud mot investeringar i företag som tillverkar klusterammunition anser vi att det är viktigt att den positiva trend som kunnat ses under de senaste åren, där marknaden själv har reagerat genom att flytta investeringar från dessa företag, fortsätter. Vi förutsätter att regeringen noggrant kommer att följa frågan så att det följs upp kontinuerligt huruvida dessa åtgärder är tillräckliga eller om andra åtgärder bör övervägas.

En del av konventionen som vi lägger stor vikt vid handlar om att statsparterna ska arbeta för att stater som inte är parter i konventionen ansluter sig till denna. Såväl remissinstanser som regeringen själv påtalar också vikten av att konventionen får en så bred anslutning som möjligt.

Vi anser inte att Sverige hittills har agerat tillräckligt aktivt och pådrivande för att få denna konvention till stånd. Det är olyckligt, särskilt som Sveriges position i klustervapenfrågan är viktig. Sverige har ett stort anseende internationellt inom humanitära frågor och när det gäller nedrustning.

Sverige måste därför bedriva ett kraftfullt arbete såväl i olika internationella forum som bilateralt för att fler stater ska ansluta sig. Regeringen aviserar i propositionen olika stödinsatser man avser att genomföra, vilket vi välkomnar. Men det är bekymmersamt att regeringen under flera års tid har intagit en passiv hållning och endast motvilligt har tillmötesgått riksdagens krav på att arbeta för ett internationellt förbud mot klusterammunition. Sveriges agerande är viktigt för andra länders ställningstaganden. Men i stället för att utgöra ett gott exempel har Sverige genom hela den process som ledde fram till CCM gått bakom andra, i stället för att gå framför. Nu vill vi socialdemokrater se ett engagemang som tar sig uttryck i aktivt och kraftfullt arbete från svensk sida i syfte att få så bred uppslutning som möjligt till konventionen om klusterammunition.

4. Bombkapsel 90, transit och investeringar m.m., punkt 3 (MP, V)

av Bodil Ceballos (MP) och Hans Linde (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2011/12:U14 yrkandena 1–3, 2011/12:U15 yrkandena 1–4 och 2011/12:U235 yrkandena 1–4 och avslår motionerna 2010/11:U306 yrkande 43, 2011/12:U12 yrkandena 1 och 2, 2011/12:U13, 2011/12:U241 och 2011/12:U315 yrkande 44.

Ställningstagande

Miljöpartiet och Vänsterpartiet välkomnar att regeringen nu väljer att lämna in en proposition om att godkänna konventionen mot klusterammunition (prop. 2011/12:47 Sveriges tillträde till konventionen om klusterammunition).

Det är välkommet eftersom det nu är över tre år sedan ett stort antal stater, däribland Sverige, skrev under ett internationellt förbud mot klusterammunition och det är hög tid att konventionen ratificeras. Med detta sagt menar vi att det tagit oacceptabelt lång tid för regeringen att komma fram med ett lagförslag som ansluter Sverige till konventionen. Hittills har 109 länder skrivit under förbudet och 61 länder har ratificerat. Vi har sett i de senaste årens krig att användningen av klustervapen får fruktansvärda humanitära konsekvenser. Av dem som drabbas är 98 procent civila och av dessa är 40 procent barn. Därför har det internationella samfundet uppmärksammat det urskillningslösa mänskliga lidande klustervapen orsakar.

Klustervapnen utvecklades under kalla kriget och är anpassade efter den tidens krig. Klustervapen är utan tvekan ett av de grymmaste vapen som finns. Klustervapen är ett anfallsvapen, vilket de senaste årens krigföring i Afghanistan, Irak, Kosovo och Libanon har visat. Inte, som tillverkarna av klustervapen ofta hävdar, i försvarssyfte.

Det är vår övertygelse att bombkapsel 90 (BK 90) inte hör hemma i den svenska vapenarsenalen och därför bör skrotas med omedelbar verkan. Det är därför angeläget att Sverige går så långt som möjligt för att bidra till en långtgående implementering av konventionen för att minska riskerna att människor framöver ska drabbas av klustervapnens konsekvenser.

Miljöpartiet och Vänsterpartiet anser att det är viktigt att i det svenska ställningstagandet sända en tydlig signal till andra nationer att Sverige är berett att gå så långt som möjligt för att bidra till en långtgående implementering av konventionen och att vi är beredda att minska riskerna för att människor framöver ska drabbas av klustervapnens konsekvenser. Det är därför beklagligt att regeringen med nuvarande lydelse i propositionen väljer en minimalistisk väg för sin anslutning till konventionen. I de fall där konventionen lämnar utrymme för tolkningar har regeringen valt att inte göra mer än det som är absolut nödvändigt. Det finns flera exempel på detta: frågan om förbud mot investeringar i företag som utvecklar eller tillverkar klustervapen, frågan om transit av klustervapen genom svenskt territorium samt stöd till länder som drabbats av klustervapen.

Regeringen anser att det vore ”alltför långtgående att tolka förbudet i artikel 1.1b mot överföring som förbud också mot transitpassage genom eller över nationellt territorium”. Med denna argumentation stöder regeringen inte ett förbud mot transit av klusterammunition genom (eller över) Sverige. Miljöpartiet och Vänsterpartiet anser att ett sådant resonemang inte håller. Självklart ska inte transit av förbjuden ammunition genom svenskt territorium tillåtas.

Regeringen konstaterar i skrivelsen att ett antal länder infört lagstiftning mot investeringar i företag som utvecklar eller tillverkar klusterammunition. Man skriver vidare att ”investeringar undviks i företag som utvecklar, tillverkar eller på annat sätt befattar sig med klusterammunition kan, som flera av remissinstanserna framhåller, bidra till att uppnå konventionens syfte att förhindra användning av klusterammunition”. Trots detta avvisar regeringen ett förbud mot sådana investeringar med hänvisning till att det skulle vara ”förhållandevis komplicerat”. Det är en argumentation som inte håller. Menar man allvar med att nå ett fullständigt och globalt avskaffande av klusterammunition är ett investeringsförbud ett viktigt steg. Miljöpartiet och Vänsterpartiet anser att regeringen bör återkomma med förslag om hur ett sådant förbud ska se ut.

Regeringen skriver att Sverige under en lång följd av år lämnat ett omfattande bistånd på minområdet. Sverige var bland de tio största bidragsgivarna till minhantering under 00-talet med i genomsnitt 100 miljoner kronor per år. Men vi noterar att det svenska biståndet till detta område

har minskat de senaste åren, främst genom landreformen i biståndet. Miljöpartiet anser att Sverige, i enlighet med landets politik för global utveckling bör genom ökade biståndsinsatser avsätta större resurser till länder som drabbats av klusterammunition.

5. Bombkapsel 90, transit och investeringar m.m., punkt 3 (SD)

av Julia Kronlid (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:U12 yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna 2010/11:U306 yrkande 43, 2011/12:U13, 2011/12:U14 yrkandena 1–3, 2011/12:U15 yrkandena 1–4, 2011/12:U235 yrkandena 1–4, 2011/12:U241 och 2011/12:U315 yrkande 44.

Ställningstagande

Spridningen av osäker klusterammunition i världens krigshärdar är något som är djupt olyckligt för de människor som har oturen att befinna sig i närheten av krigshärdar av detta slag. Det allvarligaste problemet uppstår när många substridsdelar i klusterammunition inte exploderar när de träffar marken utan i stället blir liggande som blindgångare och därför kan fortsätta döda och lemlästa civila långt efter konflikternas slut. Länder med starka krigsmakter, som Förenta staterna, Kina, Ryssland, Israel och Turkiet, använder klusterammunition och anger att de tänker fortsätta med det. Efter USA:s angrepp med klustervapen i Afghanistan 2001 anses stora områden i Afghanistan vara kontaminerade med blindgångare. Israel angrep Libanon med klustervapen 2006, och det ligger fortfarande enorma mängder blindgångare kvar i målområdena. Ryssland använde klustervapen i Georgienkriget.

Det är glädjande ur detta perspektiv att man nu har tagit fram en konvention som förhoppningsvis kan begränsa kommande skador av klusterammunition. En svensk ratificering av konventionen bör innebära att en viktig uppgift för framtiden blir att påverka de starka krigsmakter som i dag använder klusterammunition att i stället ansluta sig till konventionen.

Ur svenskt perspektiv är det dock inte helt oproblemiskt att tillämpa konventionen. I och med den definition av klusterammunition som man har valt i konventionen krävs också att vi avvecklar den s.k. bombkapsel 90 (BK90), som har varit ett av de tillgängliga beväpningsalternativen för Jas 39 Gripens attackfunktion. Det är i sammanhanget värt att påpeka att den konstruktion som bombkapsel 90 har är av den arten att den löper en

i stort sett obefintlig risk att lämna blindgångare i terrängen, vilket det givetvis också har funnits incitament till eftersom vapensystemet har varit tänkt att användas på svenskt territorium i händelse av krig.

Nu är konventionen om klusterammunition utformad på ett sådant sätt att den innefattar bombkapsel 90, och en avveckling är därför oundviklig vid en anslutning till konventionen. Ska Sverige vara trovärdigt i att påverka de länder som inte ratificerat konventionen och som använder klusterammunition som leder till oacceptabla humanitära konsekvenser för civila, är det också nödvändigt att vi är konsekventa och utifrån den aspekten avvecklar BK 90. Däremot är det, menar vi, av vikt att ta fram ett alternativ till BK 90 för att kunna behålla den förmåga till markattack som detta vapensystem gav oss. Liknande synpunkter har också förts fram av utrikesminister Carl Bildt vid olika tillfällen de senaste åren när denna fråga har diskuterats (t.ex. i interpellationsdebatt 2009/10:130). I regeringens proposition om Sveriges tillträde till konventionen om klusterammunition framhåller också branschföreningen Säkerhets- och försvarsföretagen (Soff) i sitt remissvar att det är sannolikt att förtroendet för konventionen och dess bruk kan kräva verkningfulla ersättningssystem utan de icke önskade följd effekter som vissa typer av klustervapen kan ge upphov till.

Enligt Försvarsmaktens budgetunderlag för 2012 redovisas att man har köpt in den s.k. Small Diameter Bomb som är tänkt att användas till attackuppdrag, men detta system är ett precisionsvapen som inte har samma förmåga till insats över yta som BK 90 har. Det betyder att ett förmågeglapp riskerar att uppstå när BK 90 nu avvecklas. Vi menar därför att regeringen ska se till att ett vapensystem med förmågan att utföra de uppgifter som tidigare har kunnat utföras genom insats av bombkapsel 90 tas fram, utan de icke önskade följd effekter som i regel är förknippade med klusterammunition.

Eftersom denna typ av försvarsmaterielsystem är tekniskt avancerade och eftersom en trygg försörjning av dem är viktig, bör möjligheten att rikta upphandlingen till svensk industri prövas med hänvisning till Sveriges säkerhetspolitiska intresse av att behålla en särskild kompetens i Sverige när det gäller tillverkning av och handel med försvarsmateriel.

6. Små och lätta vapen, punkt 4 (S)

av Carina Hägg (S), Olle Thorell (S), Kenneth G Forslund (S),
Désirée Liljevall (S) och Helén Pettersson i Umeå (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11:U306 yrkande 42 och 2011/12:U315 yrkande 43 och avslår motion 2011/12:U276 yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Arbetet för att minska antalet lätta vapen – vår tids verkliga massförstörelsevapen – måste fortsätta med än större kraft. Dessa vapen, såsom pistoler och kpistar, står för ca 90 procent av alla dödsoffer i väpnade konflikter och skördar mer än en halv miljon liv varje år. Små och lätta vapen är de vanligast använda vapnen i världens konflikter. De är billiga, hållbara och lätta att transportera och smuggla. Under sin livstid hinner ett vapen användas i många olika konflikter och av många olika aktörer, i många fall av barn. Det finns över 300 000 barnsoldater och dessa utrustas ofta med lätta vapen. Att stoppa spridningen av lätta vapen är en angelägenhet för alla samhällen. Det är ingen rättighet att äga vapen.

Det internationella arbetet för att begränsa mängden och spridningen av lätta vapen är främst inriktat på att genomföra det handlingsprogram som antogs vid FN:s konferens om illegal handel med små och lätta vapen (SALW) 2001. Ett instrument om märkning och spårning av små och lätta vapen förhandlades fram i juni 2005 och antogs i en resolution av FN:s generalförsamling hösten 2005. Sverige måste också i fortsättningen vara en drivande del i detta viktiga arbete och bör utveckla en nationell handlingsplan kring lätta vapen som tydliggör svenska strävanden inom området och som möjliggör uppföljning och utvärdering av svenska positioner och åtgärder. Det är viktigt att Sverige verkar för att EU:s SALW-strategi konkretiseras och genomförs. Vad gäller SALW-frågorna finns en rad förslag som Sverige och EU bör föra vidare. Några gäller hur handeln med SALW via flygbolag kan registreras och begränsas, andra gäller system för slutanvändarintyg. Alla förslag som kan begränsa användningen av SALW bör undersökas och utnyttjas.

Den 7 december 2006 fattades ett historiskt beslut i FN:s generalförsamling. Det var 153 länder som röstade ja till förslaget om att bilda en kommission som ska utreda möjligheterna till ett internationellt avtal som begränsar och kontrollerar handeln med konventionella vapen, ett så kallat Arms Trade Treaty. Genom ett globalt vapenhandelsfördrag skulle alla länder följa samma minimiregler för vapenförsäljning, vilket skulle försvåra för oseriösa aktörer att hitta ett land som vill sälja till dem. En FN-konferens kommer under 2012 att äga rum med syfte att skapa ett legalt bindande vapenhandelsfördrag, Arms Trade Treaty. Detta är ett mycket angeläget arbete och all kraft måste läggas på att få ett bra resultat av denna konferens.

7. **Små och lätta vapen, punkt 4 (MP, V)**

av Bodil Ceballos (MP) och Hans Linde (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:U276 yrkandena 1–3 och avslår motionerna 2010/11:U306 yrkande 42 och 2011/12:U315 yrkande 43.

Ställningstagande

Det är inte främst stridsvagnar, ubåtar och stridsflygplan, utan automatkarbiner, granatgevär och pansarskott som används i de krig som rasar i världen. Mängder av sådana lätta, bärbara, vapen florerar på den svarta marknaden, och när en konflikt bryter ut strömmar dessa vapen mot den nya krigsskådeplatsen. Många gånger sätts sedan dessa lätta vapen i händerna på barn och därmed får konflikten en extra hänsynslös dimension.

Sedan 1990 har mer än 3 miljoner människor dödas i väpnade konflikter. Två miljoner av dessa krigsoffer utgörs av barn. Det dör alltså betydligt fler barn än soldater i dagens krig.

Det uppskattas att det i dag finns omkring 639 miljoner lätta vapen i världen; ett vapen för var tionde människa. Varje år produceras dessutom 8 miljoner nya. Situationen är allvarlig. En halv miljon människor dödas varje år av lätta vapen. Det vill säga mer än 1 300 människor per dygn eller en person varje minut. Av dessa dödas 300 000 i väpnade konflikter. Om man ser till den ödeläggelse de orsakar, skulle lätta vapen faktiskt kunna beskrivas som "massförstörelsevapen", sade FN:s generalsekreterare Kofi Annan vid millennietoppmötet i september 2000. Någon exakt eller universell definition av begreppet "lätta vapen" finns inte. Men vanligtvis avses sådana vapen som kan bäras av en eller ett fåtal personer.

På den internationella arenan är Sverige ett föredöme som med pondus verkat för en stärkt kontroll av handeln med lätta vapen. Sverige har i dessa sammanhang intagit ett progressivt förhållningssätt.

I samband med att Sverige hade ordförandeskapet i EU, andra halvåret 2009, var Sverige pådrivande när det gällde att samordna EU:s politik på området inför den första FN-konferensen om lätta vapen 2010.

Det var fråga om en politik som bl.a. gick ut på att man inte bara bör fokusera på den illegala handeln utan även måste kontrollera den legala handeln med lätta vapen bättre. Den legala handeln står ju faktiskt för uppemot 90 procent av den totala handeln. Sverige lyfte även fram vikten av att stärka exportkontrollen av lätta vapen och av att införa särskilda kriterier som tar hänsyn till exempelvis mänskliga rättigheter i FN:s handlingsprogram.

Sverige och EU betonade dessutom vikten av ökad öppenhet och att medlemsstaterna rapporterar exporten i nationella rapporter.

Sverige har gett stora bidrag till olika lätta vapenrelaterade projekt över hela världen, t.ex. insamling och förstöring av vapen samt demilitarisering och återanpassning av före detta soldater. Man har även gett stöd till enskilda organisationer för deras lätta vapenarbete, exempelvis till Saferworld i London, Small Arms Survey i Genève och Sipri i Stockholm. UD har också medverkat som observatör i det svenska lätta vapennätverket Sansa.

De senaste åren har problematiken med lätta vapen också berörts i regeringens årliga skrivelse om krigsmaterielexporten. I skrivelsen för 2001 står följande att läsa:

”Sverige arbetar tillsammans med andra länder för verkningsfulla åtgärder mot spridningen och användningen av lätta vapen.”

Flera svenska riksdagsledamöter har också varit internationellt engagerade i lätta vapen-frågan och har bl.a. deltagit i FN-konferenser om lätta vapen. Riksdagsledamöterna har också utbytt erfarenheter och strategier inom ramen för The Parliamentary Forum on Small Arms and Light Weapons, ett forum som Kristna Fredsrörelsen har stöttat aktivt och som samlar parlamentariker från hela världen.

Dessvärre bleknar de svenska insatserna när vi studerar situationen på hemmaplan.

Sverige lever i många avseenden inte upp till flera krav som FN ställer på medlemsländerna. De insatser Sverige gör på det internationella planet riskerar därför att motverkas av en bristfällig uppfyllelse av våra åtaganden. Nedan följer några exempel på den svenska inkonsekvensen mellan internationell retorik och nationell praktik.

I FN:s handlingsprogram från 2001 står att länderna ska öka öppenheten för att kunna bekämpa den illegala handeln med lätta vapen. Sverige är såväl nationellt som internationellt en varm förespråkare av ökad öppenhet. I regeringens skrivelse om vapenexport framgår att regeringen ”har som målsättning att visa största möjliga öppenhet i redovisningen av den svenska krigsmaterielexporten, och har kontinuerligt sökt förbättra redovisningen i syfte att verka för ökad öppenhet”.

Men den svenska regeringens redovisning av lätta vapen lämnar i praktiken mycket övrigt att önska. Sverige redovisar inte import av vapen över huvud taget och den export som redovisas är så bristfällig att det inte går att särskilja vad som avser lätta vapen och vad som är annat än krigsmateriel.

Enligt handlingsprogrammet ska staterna också säkerställa en tillförlitlig märkning av varje vapen för att kunna garantera möjligheten att spåra varje vapen och ställa leverantörer till svars om vapen förekommer i strid med internationella överenskommelser.

Sverige har internationellt drivit på för ett globalt instrument som reglerar märkning. Men nationellt har Sverige inte några som helst lagstadgade krav på märkning av producerade, utförda och införda vapen och ammunition, utan lämnar det åt industrin själv att besluta om detta.

Enligt FN:s handlingsprogram om lätta vapen åtar sig staterna att etablera och upprätthålla ett effektivt system för import av lätta vapen. Men Sverige har, trots åtagandena i handlingsprogrammet, ännu inte infört vare sig lagar eller riktlinjer för import av krigsmateriel klassade som lätta vapen. Bristen på riktlinjer resulterade i att Sverige mellan åren 2000 och 2004 kunde importera krigsmateriel, inklusive ammunition, för 46 miljoner kronor från Israel, trots att exporten dit är förbjuden.

I FN:s handlingsplan om lätta vapen som antogs 2001 uppmanas varje land att utarbeta institutionella strukturer som kan samordna och hålla ihop policyer, forskning och uppföljning av olika aktiviteter som ett land genomför för att hindra den okontrollerade spridningen av lätta vapen. Mer än 20 länder har därefter utarbetat nationella handlingsplaner, s.k. National Action Plans, dock inte Sverige.

Försvarsmakten genomförde under våren 2007 en granskning av det lätta vapenarbetet inom Sverige med särskilt fokus på Försvarsmaktens arbete. En lång rad representanter för myndigheter och organisationer har intervjuats under projektets gång. En av de centrala slutsatserna från granskningen är att det finns en stor efterfrågan på en nationell strategi inom dessa grupper.

Sverige bör därför utveckla en nationell strategi, i brett samarbete med allmänheten och det civila samhället, kring lätta vapen. Det ska vara en strategi som tydliggör svenska strävanden inom området och som möjliggör uppföljningar och utvärderingar av svenska positioner och åtgärder.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2011/12:47 Sveriges tillträde till konventionen om klusterammunition:

1. Riksdagen godkänner konventionen om klusterammunition.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om straff för olovlig befattningsmed klusterammunition.

Följdmotionerna

2011/12:U12 av Julia Kronlid m.fl. (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se till att ett vapensystem tas fram som kan utföra de uppgifter som tidigare har kunnat utföras genom insats av bombkapsel 90.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i första hand pröva möjligheten att rikta upphandlingen till försvarsmaterielindustrin i Sverige när det gäller ett vapensystem som kan ersätta bombkapsel 90.

2011/12:U13 av Urban Ahlin m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett aktivt och kraftfullt arbete i syfte att få så bred uppslutning som möjligt till konventionen om klusterammunition.

2011/12:U14 av Hans Linde m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör förbjuda investeringar i företag som tillverkar klusterammunition.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett förbud att på svenskt territorium transportera och lagra klusterammunition.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen genast bör påbörja en skrotning av bombkapsel 90.

2011/12:U15 av Bodil Ceballos m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förbud mot bombkapsel 90.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förbud mot investeringar i företag som utvecklar eller tillverkar klusterammunition.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förbud mot transit av klustervapen genom svenskt territorium.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stöd till länder som drabbats av klustervapen.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010

2010/11:U203 av Susanne Eberstein (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör motverka att ett undantag görs för Pakistan i samarbetet inom Nuclear Suppliers Group (NSG) samt att Sverige ska arbeta för att påverka Kina att inte gå vid sidan av NSG:s riktlinjer vad avser Pakistan.

2010/11:U239 av Susanne Eberstein (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att de ca 200 Nato-bomberna av typ B61 omplaceras från Europa och stödja de Natos-tater som har samma inställning samt verka för att en ny säkerhetspolitisk ordning kommer till stånd i Europa som ytterligare reducerar kärnvapnens roll.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör undersöka förutsättningarna för att tillsammans med likasinnade stater inom FN inleda arbetet för en konvention som totalförbjuder kärnvapen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige på alla sätt, både inom EU och bilateralt, ska verka för att Pakistan ändrar sin position i frågan om förhandlingar om ett avtal som förbjuder produktion av fissilt material för kärnvapen (FMCT) samt i övrigt agera konstruktivt för att få till stånd förhandlingar om ett sådant avtal.

2010/11:U295 av Phia Andersson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett kärnvapenfritt EU.

2010/11:U306 av Urban Ahlin m.fl. (S):

40. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 7 En offensiv nedrustningspolitik.
41. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 7.1 Massförstörelsevapen.
42. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 7.2 Konventionella vapen.
43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 7.3 Klustervapen.
45. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 7.5 Socialdemokraternas tolvpunktsprogram för nedrustning: En svensk offensiv mot massförstörelsevapen och för nedrustning.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011

2011/12:U220 av Christer Winbäck (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbeta för en begränsning av kärnvapen i världen.

2011/12:U224 av Veronica Palm m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett intensifierat arbete för nedrustning av kärnvapen.

2011/12:U235 av Peter Rådberg m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska skrota det svenska klustervapnet Bombkapsel 90.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bistånd till minröjning och stöd till överlevande.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en särskild lag som förbjuder investeringar i klustervapen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige, i enlighet med säkerhetsrådets resolution 1325, bör främja kvinnors deltagande under förbudet.

2011/12:U241 av Anna Steele (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska ratificera FN:s konvention mot klustervapen.

2011/12:U245 av Torbjörn Björlund m.fl. (V):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inom EU ska verka för att unionen ska bli en kärnvapenfri zon.

2011/12:U256 av Hans Olsson (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att EU och Europa blir en kärnvapenfri zon.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att uppmana Frankrike och Storbritannien att avveckla sina kärnvapen.

2011/12:U262 av Annelie Enochson (KD):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skärpt implementering av sanktioner mot Iran i fråga om kärnvapenutveckling.

2011/12:U276 av Peter Rådberg m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka öppenheten så att man kan urskilja hur stor andel av Sveriges vapenexport som utgörs av lätta vapen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka restriktiviteten i beviljandet av exporttillstånd för lätta vapen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att upprätta en nationell strategi för hantering av lätta vapen.

2011/12:U288 av Susanne Eberstein (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att de ca 200 Nato-bomberna av typ B61 flyttas från Europa och stödja de Natostater som har samma inställning samt verka för en ny säkerhetspolitisk ordning i Europa som ytterligare reducerar rollen för kärnvapen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att arbetet med en konvention som totalförbjuder kärnvapen inleds.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige på alla sätt, både inom EU och bilateralt, ska verka för att Pakistan ändrar sin position i frågan om förhandlingar om ett avtal som förbjuder produktion av fissilt material för kärnvapen (FMCT) samt i övrigt agera konstruktivt för att få till stånd förhandlingar om ett sådant avtal.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska avsätta tillräckliga resurser, både finansiella och politiska, för att Sverige ska kunna ha en drivande roll vid översynskonferensen om NPT 2015 – arbete som snarast ska inledas.

2011/12:U315 av Urban Ahlin m.fl. (S):

41. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 7 En offensiv nedrustningspolitik.
42. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 7.1 Massförstörelsevapen.
43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 7.2 Konventionella vapen.
44. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 7.3 Klustervapen.
46. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen i avsnitt 7.5 Socialdemokraternas tolvpunktsprogram för nedrustning – En svensk offensiv mot massförstörelsevapen och för nedrustning.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om straff för olovlig befattning med klusterammunition

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Den som använder, utvecklar, tillverkar, förvärvar, innehar, lagrar, överlåter, till Sverige för in eller från Sverige för ut klusterammunition, döms för *olovlig befattning med klusterammunition* till fängelse i högst fyra år, om gärningen inte är att bedöma som folkrättsbrott enligt brottsbalken.

Med klusterammunition avses i denna lag sådan klusterammunition samt sådana explosiva substridsdelar från spridningskapslar fästa vid luftfartyg som avses i konventionen den 30 maj 2008 om klusterammunition.

Sådan befattning med klusterammunition samt explosiva substridsdelar som är tillåten enligt den konvention som avses i andra stycket utgör inte brott.

Är brottet grovt döms till fängelse i högst arton år eller på livstid. Vid bedömning av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen väsentligt bidragit till att klusterammunition kommit att användas på ett sätt som inneburit fara för många människors liv eller hälsa.

2 § Även om det inte finns domsrätt enligt 2 kap. 2 eller 3 § brottsbalken, döms för brott enligt denna lag vid svensk domstol om brottet har begåtts av en svensk medborgare eller av en utlänning med hemvist i Sverige.

Bestämmelser om krav på tillstånd att väcka åtal i vissa fall finns i 2 kap. 5 § brottsbalken.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.